

44
günlük
qəhrəmanlıq
savaşımız

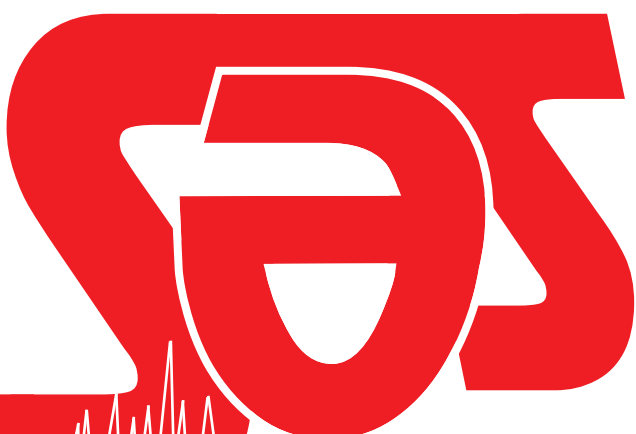

"SƏS" qəzeti mənim
üçün ən əziz qəzetdir

5

№ 198 (7123)

26 oktyabr 2024-cü il.
Qiyməti 60 qəpik

Azərbaycan - BRICS üçün önəmli ölkə

2

BRICS-in Kazanda keçirilən 16-cı sammitindən əsas təəssürat ondan ibarətdir ki, bu assosiasiyanın tarixində dönüş nöqtəsinin şahidi olduq. Sammitin nəticələri onu deməyə əsas verir ki, BRICS beynəlxalq nizamı dəyişdirmək üçün ən ciddi təklifi verib.

Gürcüstan: yola davam, yoxsa tamam?

"Avropa
Parlamentinin
ətrafında etimadsızlıq
mühiti formalaşib"

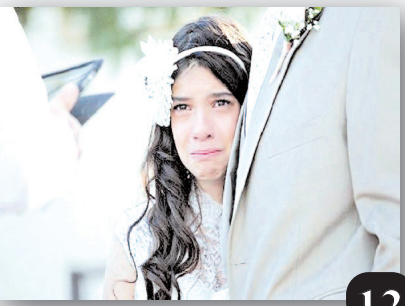
8

Müslüm Maqomayev:
susmayacaq nəğmə

10

Erkən nikah: övladımıza
kölə kimi baxmayaq...

12

Tovuzda bədbəxt
hadisə - 2 qardaş
dəm qazından
boğularaq ölüb

16

Yox,
Cavid
əfəndi,
yox...

11

Azərbaycan - BRICS üçün önəmli ölkə

BRICS-in Kazanda keçirilən 16-cı sammitindən əsas təəssürat ondan ibarətdir ki, bu assosiasiyanın tarixində dönüş nöqtəsinin şahidi olduq. Sammitin nəticələri onu deməyə əsas verir ki, BRICS beynəlxalq nizamı dəyişdirmək üçün ən ciddi təklifi verib. Kazan sammitinin Qərblə dünyanın qalan hissəsi arasında münaqişələrlə parçalanmış uçurumun həmişəkindən daha dərin olduğu bir şəraitdə keçirildiyini nəzərə alsaq, BRICS-in inkişafında bu qətiyyətli addımı atmaq asan olmadı. Bu kritik vəziyyətdə Kazan sammiti Qlobal Cənub ölkələrinin artan istəklərini əks etdirən beynəlxalq nizamın islahatı planını təqdim etdi.

Yeni üzvlər və tərəfdaş ölkələr üçün BRICS borcların azaldılması, iqlimin maliyyələşdirilməsi və davamlı inkişaf kimi məsələləri müzakirə etmək üçün alternativ platforma təqdim edib. Yeni o sahələr ki, Dünya Bankı və BVF kimi Qərb qurumlarının hökmranlığı ümidləri doğrultmayıb. Əlcəzair, Uqanda və Nigeriya BRICS-ə tərəfdaş ölkələr kimi qoşu-

lacaq və bu, Afrikanın artan qlobal rolunun tanınmasına işarədir. Latin Amerikasında Boliviya və Kuba BRICS istiqamətində addımlar atıb. BRICS və ASEAN ölkələri arasında yaxınlaşmaya İndoneziya, Malayziya, Tailand və Vyetnam kimi ölkələrin də tərəfdaşlar siyahısına əlavə edilməsi kömək edəcək. Bunu yəqin ki, başlanğıc hesab etmək olar. 30-dan çox ölkə bu və ya digər formatda BRICS-də işə başlamaq istəyir.

Sammitin mərkəzi hadisəsi vahid, daha ədalətli dünya nizamı üçün ortaq baxışı müəyyən edən iddialı sənəd olan Kazan Bəyannaməsinin qəbulu oldu. Bəyannamə qlobal idarəçilikdə islahatlara çağırış edərək, çoxtərəfliyyə sadiqliyini bir daha təsdiq etdi. Əsas məqsəd beynəlxalq qurumları inkişaf etmədə olan və inkişaf etmədə olan ölkələri daha çox təmsil etməkdir. Bu islahat çağırışı xüsusilə uzun müddət Qərb güclərinin dominantlıq etdiyi BMT, BVF və Dünya Bankı kimi qurumlara ünvanlanıb. Kazan bəyannaməsinin hazırlanmasında digər təsisçi ölkələrlə birlikdə Hindistan əsas rol oynayıb. Baş nazir Narendra Modi çıxışında "xalq mərkəzli BRICS"i müdafiə edib və qlobal idarəetmə institutlarında islahatların sürətləndirilməsinə çağırıb.

Kazan sammiti çoxqütblü dünya nizamına doğru iddialı addımı qeyd etsə də, onun müvəffəqiyyəti genişlənmiş BRICS-in birlik və uyğunluğu necə qoruyub saxlamasından

asılı olacaq, çünki yeni üzvlər və tərəfdaş ölkələr öz rəqabətli maraqlarını BRICS-in gündəliyinə gətirə bilərlər. BRICS ölkələri də bu assosiasiyanın genişlənməsini tənqid edən və ələ salan, Kazanda keçirilən forumu mənasız şou kimi dəyərləndirən Qərbi yaxından izləməli olacaqlar. Bu baxımdan, yaxın günlərdə BRICS ölkələrinin liderləri assosiasiyanın anti-Qərb mövqeləri üçün platforma deyil, qlobal siyasətdə qeyri-Qərb alternativ povesti üçün foruma çevrilməsini təmin etməli olacaqlar.

BRICS sammitinin "BRICS plus/outreach" formatında yekun iclasında 40-a yaxın

dövlət iştirak edib. Rusiya prezidenti Vladimir Putinin moderatorluğu ilə keçirilən görüşdə Asiya, Afrika, Yaxın Şərq və Latin Amerikasının 19 ölkəsinin rəhbərləri, BMT-nin baş katibi Antonio Quterreş və Yeni İnkişaf Bankının rəhbəri Dilma Russeff eyni masa arxasında toplaşdılar.

Azərbaycan və Ermənistan liderlərinin görüşü

Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev və Ermənistanın baş naziri Nikol Paşinyan arasında paralel olaraq aparılan dialoq iki Cənubi Qafqaz ölkəsinin sülhə nail olmaq üçün bütün fundamental məsələlərdə razılığa gəldiyinin elanı ilə yekunlaşıb. Vladimir Putin çıxışında Ukrayna münaqişəsinə toxunub və ölkələri BRICS ölkələrinə və qlobal Cənuba investisiyaları artıracaq öz iqtisadi platformalarını yaratmağa çağırıb. İran prezidenti Mesud Pezeşkian BRICS-i "sanksiyalar, müharibələr və soyqırımlar"sız bir dünya qurmağa çağırıb. İran liderinin sözlərinə görə, BMT Təhlükəsizlik Şurası, Beynəlxalq Valyuta Fondu (BVF) və insan haqları təşkilatları Qərbin onların işinə müdaxiləsi nəticəsində təsirsiz hala düşüb. Belarus lideri Aleksandr Lukaşenko deyib ki, BRICS Qərbin hökmranlığının sonunu yaxınlaşdırmaq potensialına malikdir. Onun sözlərinə görə, Qərb ölkələri beynəlxalq münasibətlərin sivil inkişafı üçün məsuliyyət daşımaq iqtidarında deyil və təsir rıçaqlarının müterəqqi çoxluğun əlinə keçməsinə təmin etmək BRICS-ə üzv dövlətlərin səlahiyyətindədir.

Lukaşenko əmin olduğunu bildirib ki, respublikanın BRICS-də iştirakı assosiasiyanın imkanlarını genişləndirəcək və onu "daha universal və hərtərəfli" edəcək. Özbəkistan prezidenti Şavkat Mirziyoyev sözlərinə görə, BRICS daha ədalətli dünya nizamının formalaşması üçün əsas ola bilər. "BRICS

qrupu BMT-nin mərkəzi rolunu saxlamaqla, daha ədalətli dünya nizamı üçün yeni arxitekturanın formalaşması üçün əsas ola bilər" deyərək bildirib. Belarusla yanaşı, Türkiyə, Azərbaycan və 30-a yaxın ölkə təşkilata üzv olmaq arzusunı bildirib. Ancaq hamı birliyə qəbul oluna bilməyəcək. Bunu İranın xarici işlər naziri Abbas Əraçqi deyib. O, aydınlaşdırıb ki, onlardan yalnız bəzilərinə BRICS-ə tərəfdaş kimi qoşulmaq hüququ verilib.

Qazaxıstan prezidenti Kasım-Jomart Tokayevin sözlərinə görə, "BRICS-in hazırkı sammiti tarixə düşəcək".

"BRICS qlobal beynəlxalq cazibə mərkəzinə çevrilib. Bizim assosiasiyamızın hər bir üzvü ilə həqiqətən dostluq münasibətlərinin olması Qazaxıstan üçün son dərəcə vacibdir". Qazaxıstan Prezidenti Rusiyanın Avrasiyada bərabər və bölünməz təhlükəsizliyin yaradılması konsepsiyasını yüksək qiymətləndirib, qarşılıqlı etimadı gücləndirməklə geosiyasi gərginliyi azaltmağa yönəlib, həmçinin Çin və Braziliyanın Ukrayna ilə bağlı sülh planını dəstəkləyib. Tokayev Qazaxıstanın assosiasiya ölkələri ilə ticarət dövriyyəsinin artdığını, 2023-cü ildə ölkənin xarici ticarət dövriyyəsinin demək olar ki, yarısını təşkil etdiyini qeyd edib. "Ölkəmiz "Kəmərlər və Yol" təşəbbüsünün, eləcə də "Şimal-Cənub" beynəlxalq nəqliyyat dəhlizinin gələcək inkişafına xüsusi önəm verir. Xəzər dənizi boyunca Qazaxıstan vasitəsilə Asiya və Avropanı birləşdirən Transxəzər beynəlxalq nəqliyyat marşrutu ilə əlaqə uzunmüddətli perspektivdə dünya ticarətinə güclü multiplikativ effekt verə bilər", - deyərək Qazaxıstan lideri vurğulayıb.

Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev nəqliyyat dəhlizlərinin inkişafından da danışdı: "Şərq-Qərb və Şimal-Cənub nəqliyyat dəhlizləri bizim ərazimizdən keçir. Bu nəqliyyat marşrutlarının bütün seqmentləri Azərbaycan ərazisində uğurla fəaliyyət göstərir". Mümkündür ki, Azərbaycan bu ittifaqa ön planda qəbul edilsin, çünki Rusiya prezidentinin müşaviri Anton Kobyakovun əvvəllər qeyd etdiyi kimi, "Azərbaycan Şimal-Cənub nəqliyyat dəhlizinin açarına malikdir, ona görə də ölkə BRICS-ə qoşulmalıdır". Onun sözlərinə görə, bu nəqliyyat dəhlizinin necə "baş tutacağı" Bakının işidir. Bununla belə, Prezident Vladimir Putin İlham Əliyevin çıxışından sonra Azərbaycanın logistik dəhlizlə-

rin inkişafında əhəmiyyətini də vurğulayıb. "Azərbaycanın, xüsusən də logistika dəhlizlərinin inkişafında rolu çox, çox vacibdir. Ancaq təkcə bu deyil", - deyərək bildirdi.

İclas iştirakçıları və jurnalistlər İlham Əliyevlə Ermənistanın baş naziri Nikol Paşinyan arasında masa arxasında fəal dialoquna diqqət çəkiblər. Qonşuların nə danışdıqları bəlli deyildi. Lakin Rusiya prezidentinin mətbuat katibi Dmitri Peskov bildirdi ki, Əliyevlə Paşinyan arasında müzakirə ümumi müzakirəyə mane olmayıb. Onun sözlərinə görə, belə görüşlər məhz ikitərəfli əlaqələr üçün keçirilir.

Göründüyü kimi, dialoq Azərbaycan və Ermənistan arasında qarşidan gələn sülh müqaviləsinin imzalanması ilə bağlı olub. Nikol Paşinyan çıxışında bildirdi ki, İrəvanla Bakı arasında sülh müqaviləsi layihəsi azı 80-90 faiz razılışdırılıb. Paşinyanın sözlərinə görə, saziş ərazi iddialarının olmaması, güc tətbiq etməməsi və diplomatik münasibətlərin qurulması ilə bağlı dildə razılışdırılıb. O bildirdi ki, bir gün əvvəl Ermənistan parlamenti Ermənistan və Azərbaycan arasında dövlət sərhədinin delimitasiyası və sərhəd təhlükəsizliyi komissiyasının və iki ölkə arasında dövlət sərhədinin delimitasiyası üzrə dövlət komissiyasının birgə fəaliyyəti haqqında müddəanı ratifikasiya edib.

"Sözgedən sənəd hər iki ölkədə qüvvəyə mindikdən sonra biz 1991-ci il Alma-Ata Bəyannaməsinin əsas prinsipləri əsasında Ermənistan və Azərbaycan arasında dövlət sərhədinin delimitasiyası prosesini intensivləşdirə biləcəyik", - Paşinyan qeyd edib. O, Ermənistan Konstitusiyası Məhkəməsinin bu sənədlə bağlı qərarının nəhayət, bütün narahatlıqları aradan qaldırdığını və Konstitusiyada qonşu ölkələrə iddia edilən ərazi iddialarının olması ilə bağlı bütün arqumentləri aradan qaldırdığını vurğulayaraq, bu cür şərtlərin əsassız və qeyri-legitim olduğunu bildirdi.

Bu arada...

Ermənistanla Azərbaycan arasında danışıqların vasitəçisiz şəkildə aparıldığı açıqlanıb, lakin sonra Türkiyənin vasitəçi qismində dəvət edildiyi məlum olub. Bunu Ermənistan parlamentinin "Şərəfim var" fraksiyasının sədri Ayk Maycanyan deyib. O, Ankaraya Bakı və İrəvan arasında münasibətlərin normalaşması prosesində vasitəçilik rolunun rəklif olduğunu iddia edib: "Ermənistanın Baş naziri Nikol Paşinyan bir çox ölkələr və beynəlxalq təşkilatların vasitəçilik təklifini rədd etdi. Lakin bəzi mənbələrdən əldə etdiyimiz məlumatlara görə, baş nazir Türkiyəni Azərbaycanla Ermənistan arasındakı sülh prosesində vasitəçi olmağa çağırıb. Bunun üçün Ankaraya rəsmi dəvət ünvanlandı".

Qeyd edək ki, ötən gün Nikol Paşinyan Kazanda keçirilən BRICS+ sammitində çıxışı zamanı sülh danışıqlarının ikitərəfli formatda, heç bir vasitəçi olmadan davam etməli olduğunu demişdi.

V.VƏLİYEV

Əksər müşahidəçilər İvanişvilinin hakimiyyəti öz əlində saxlayacağı ilə razılaşırlar. Lakin bundan sonra o, Rusiya Federasiyasında bunu səbirsizliklə gözlədiyi üçün Qərblə "boşanma prosesinə" başlamayacaq. Əksinə, mövqeyini gücləndirərək, ABŞ və Avropa İttifaqı ilə dialoqu bərpa etməyə çalışacaq. Rusiyaya gəlincə, bu yolda əvvəlki kimi iki məhdudlaşdırıcı problem olacaq: Abxaziya və Cənubi Osetiya. "Gürcü arzusu"nun nümayəndələri, əvvəlki kimi, Rusiya Federasiyasını əsasən ölkə ərazisinin bir hissəsini işğal etmiş qüvvə kimi qəbul edirlər. Yalnız gürcü müxalifəti və onların Qərb müttəfiqləri partiyaları Rusiyanın təsir agentləri adlandırılırlar, çünki onlar sadəcə gürcülər arasında ona olan inamı sarsıtmaq istəyirlər.

Müvəqqəti yoldaşların yox, müttəfiqlərin olması üçün mövcud olan siyasətçilərlə işləməli, özünü onların yerinə qoymalı, kompromislər axtarmalı və mövqeləri bir-birinə yaxınlaşdırmalıdır. Rusiyanın Gürcüstanda analoji işlər görməsi nəzərə çarpmır. Təbii ki, bir saatlıq şöhrət naminə hər şeyi etməyə razılan siyasətçilərə həmişə rast gəlmək olar. Ancaq belə adamların ciddi siyasət qüvvə yaratması ehtimalı azdır. Buna misal olaraq rüsvay olmuş oliqarx İlan Şorun Rusiyanın əsas müttəfiqi kimi çıxış etdiyi Moldovanı göstərmək olar. Moskvada özünün "Qələbə" blokunun qurultayını keçir-

Gürcüstan: yola davam, yoxsa tamam?

tərəfindən məmnuniyyətlə dəstəklənsə də, deyəsən, onlar başqasının oyununa qapılıblar.

Son bir neçə ildə yalnız tənbellər Rusiyanın Cənubi Qafqazda təsirinin necə azaldığından danışmır. Bu müşahidələr əsasən Ermənistan-Azərbaycan münaqişəsi ilə bağlı olub. Axı 2008-ci ildən sonra Rusiya Federasiyası sanki Gürcüstanda təslim olmuşdu. Lakin son vaxtlar dünya mediası Rusiya Federasiyasının regionda həlledici rolundan danışaraq, Gürcüstanı misal gətirir. Respublikanı 12 idarə edən "Gürcü arzusu"nun daha 4 il müddətinə, hətta konstitusiyaya çoxluğu ilə yenidən seçilməsinə ehtiyac var. Bunu etmək asan deyil, çünki elektoratın bir qismi partiyadan bezib, onun siması işıqlı deyil, nailiyyətləri də çox deyil. Ancaq Rusiya Federasiyası ilə müharibənin bir xətrəsi var. Eyni zamanda, müxalifət Qərbin qeyd-şərtsiz dəstəyindən yararlanarsa da, ehtimala əsasən siyasətçilərlə təmsil olunur ki, Gürcüstan vətəndaşları onlara səs verməzdən əvvəl on dəfə fikirləşsint.

di, qaçaqlara maaş artımı və təqaüdləri Rusiya bankları vasitəsilə ödəyəcəyini vəd etdi... Nəticədə Şorun maraqlarını təmsil edən ilk prezidentliyə namizəd seçkilərdə iştiraka buraxılmadı. Və onu rədd edən özünü 3%-dən bir az çox topladı. Bu, hazırkı dövlət başçısı Maia Sandu üçün seçkilərin kifayət qədər çətin olmasına və ikinci turda kimin qalib gələcəyinin bilinməməsinə baxmayaraq reallaşdı.

Cənubi Qafqaza qayıdaraq qeyd edirik ki, Gürcüstanın başında rusiyayönümlü siyasətçilərin peyda olacağına ümid bəsləməyə yox, regionla əlaqələri gücləndirməyə çalışmaq lazımdır. Hələlik belə çıxır ki, Azərbaycan Türkiyə üçün qardaş ölkədir, Rusiya təhlükəsizlik qüvvələri Ermənistanı təcrid etmək üçün Gürcüstan üçün hələlik Rusiya heç də dost dövlət deyil. Bu yaxınlarda İstanbulda keçirilən 3+3 formatında keçirilən görüşdə Gürcüstanın təmsil olunmaması dediklərimizi birdəfə təsdiq edir. Bəs, Avropaya arxa çevirən, Rusiya ilə təmaslardan yayınan Gürcüstan kime ümid bəsləyir? İnandırıcı cavab, regional güc olan Türkiyə-Azərbaycan birliyidir.

Belə bir şəraitdə Gürcüstanın "boz kardinalı" Bidzina İvanişvili deyəsən, özü üçün yeganə düzgün qərarı verib: opponentlərini Qərb kuratorlarının göstərişi ilə şimal qonşusuna qarşı ikinci cəbhə açmağı planlaşdırmaqda ittiham etmək. Buna görə də, xeyir şərə qalib gəlməlidir və seçicilər lənətdənsə "Gürcü arzusu"nu seçməlidirlər. "Sırf "Gürcü arzusu"ndan bezdim deyə kiməsə güc vermə" fikri bu gün cəmiyyətdə hakim kəsilib: "Öz ağılıyla otur, başqalarının ağı ilə qalxma". Bu gün "Gürcü arzusu" tam qələbə qazanacağıni düşünür, hətta koalisiya yaratmaq perspektivi Gürcüstanın ən zəngin adamına qəribə qərar kimi görünür.

Oktyabrın 25-i Gürcüstanda "sükut günü"dür. Seçkilərdə iştirak edən partiya və hərəkatların təbliğatı aparılması yasaqlanıb. Bir sözlə, növbəti günün siyasi təlatümündən öncə nəfəslərin dərilədiyi, sabahkı savaşa hazırlıq fürsətidir bu gün. Yaxın, uzaq ölkələrdə də proses izlənməkdədir, kimin qalib gələcəyi ilə maraqlananlar kifayət qədərdir.

"Avropalılar" qalib gəlsələr nə dəyişəcək, hakim partiya səs çoxluğu qazanarsa ataca-

ğı addımlar nə olacaq və ölkəni hara aparacaq? Suallar çoxdur, sadəcə seçkilərin nəticələri rəqib düşmənin biri tərəfindən qəbul edilməzsə qan axıdılacağı ehtimalı gürcü xalqını narahat edir.

Hazırkı hakimiyyət bu həftə sonu Gürcüstanda keçiriləcək parlament seçkilərini respublika tarixində dönüş nöqtəsi kimi qələmə verməyə çalışır. Onlar deyirlər ki, "Gürcü arzusu" sükunətində qalsın, ölkədə sabitlik və firavanlıq yaşanacaq, müxalifət gəlsə, "Qərb marionetkaları"nın maraqları uğrunda müharibə olacaq. Bu yanaşma Rusiyada bir çox məmurlar və ekspertlər

V.VƏLİYEV

“Biznes mühiti üzrə islahatların və elektron dövlət xidmətləri barədə məlumatların kommunikasiyası” mövzusunda media qurumları ilə görüş keçirilib

Azərbaycan Respublikasının Medianın İnkişafı Agentliyi və Biznes mühiti və beynəlxalq reytinglər üzrə Komissiyanın Katibliyinin birgə təşkilatçılığı ilə aparıcı media qurumlarının məsul şəxsləri və nümayəndələrinin iştirakı ilə Bakı KOB Evinde “Biznes mühiti üzrə islahatların və elektron dövlət xidmətləri barədə məlumatların kommunikasiyası” mövzusunda görüş keçirilib.

Tədbirdə giriş nitqi ilə çıxış edən Medianın İnkişafı Agentliyinin İcraçı direktoru Əhməd İsmayılov bildirib ki, ölkəmizdə iqtisadi inkişafa xidmət edən islahatların biznes nümayəndələrinə və digər maraqlı tərəflərə düzgün və vaxtında çatdırılmasında media təmsilçilərinin mühüm rolu vardır,

bu sahədə koordinasiya fəaliyyətinin təşkili, yeni islahatlar və elektron dövlət xidmətləri barədə məlumatların çevik kommunikasiyası üçün mövcud resurslardan səmərəli istifadə mühüm əhəmiyyət kəsb edir.

Görüşdə Azərbaycan Respublikası Prezidentinin Administrasiyasının İqtisadi siyasət və sənaye məsələləri şöbəsinin İqtisadi islahatların monitorinqi, koordinasiyası və qiymətləndirilməsi sektorunun müdiri, Komissiyanın Katibliyinin rəhbəri Vüsal Şıxəliyev çıxış edərək qeyd edib ki, Azərbaycan Respublikası Prezidentinin müvafiq Sərəncamı ilə yaradılan Biznes mühiti və beynəlxalq reytinglər üzrə Komissiyanın əsas məqsədi rəqabət prinsiplərinə əsaslanacaq biznes mühitinin yaranmasına dəstək vermək, beynəlxalq reytinglərdə Azərbaycanın mövqeyini daha da yaxşılaşdırmaq üçün qanunvericiliyin və inzibatçılığın təkmilləşdirilməsi və bu istiqamətdə digər zəruri tədbirlərin görülməsinə nail olmaqdır.

məsələsinə nail olmaqdır.

V.Şıxəliyev bildirib ki, biznesin müxtəlif sahələri üzrə müvafiq dövlət qurumlarının rəhbərliyi altında mühüm normativ hüquqi akt layihələri hazırlanaraq aidiyyəti üzrə təqdim edilib, sahibkarlıq subyektlərinin inzibatçılıq yükünün azaldılması və fəaliyyətlərinin səmərəliliyinin artırılmasına xidmət edən yeni elektron xidmətlər və platformalar istifadəyə verilib, elektron sistemlərin tətbiq dairəsi genişləndirilib. Görüşdə xüsusi vurğulanıb ki, aidiyyəti dövlət qurumlarının rəhbərliyi altında fəaliyyət göstərən müvafiq işçi qrupları çərçivəsində islahat təşəbbüslərinin hazırlanması və yeniliklərin həyata keçirilməsi prosesində maraqlı tərəflərin aktiv iştirakı təmin olunur. Maraqlı tərəflərin iştirakı ilə inklüzivliyin və vahid sinerjinin yaradılması məqsədilə Komissiyanın yeni Rəqəmsal İdarəetmə Platforması hazırlanaraq istifadəyə verilib.

Qanunvericilik təşəbbüslərində özəl sektorun elektron iştirak imkanının təmin edilməsi və işçi qrupları ilə interaktiv əlaqənin yaradılması üçün E-iştirakçılıq Platformasının və digər innovativ həllərin tətbiqinə başlanılıb.

Görüşdə vurğulanıb ki, hazırda qarşıda duran əsas çağırışlardan biri biznes sahəsində aparılan iqtisadi islahatların və yeni yaradılan elektron dövlət xidmətləri barədə məlumatların səmərəli kommunikasiyası və geniş yayılmasına nail olmaqdır. Bu sahədə media qurumlarının aktiv rolu mühüm əhəmiyyət kəsb edir.

Görüşdə iqtisadi islahatların və elektron dövlət xidmətləri barədə məlumatların regionlarda da geniş yayılması imkanları (“KOB Dostu” şəbəkəsi) müzakirə edilib, zəruri məlumatların kommunikasiyası üzrə Yol Xəritəsinin müəyyən edilib və media qurumları ilə koordinasiya məsələləri ilə bağlı təkliflər təqdim olunub.

“Sülhlə bağlı Ermənistanın özü qərar verməli olacaq...”

Ermənistan ictimaiyyəti və böyük erməni diasporu regiondakı yeni reallıqları qəbul etməyə hələ hazır deyil. Bu sözləri Rusiyanın tanınmış politoloqu və ictimai xadimi, Siyasi Araşdırmalar İnstitutunun direktoru Sergey Markov AZƏRTAC-a müsahibəsində deyib. Həmin müsahibəni oxucularımıza təqdim edirik.

Ermənistan Konstitusiyaya Məhkəməsi İrəvanda az qala vətənə xəyanət və dövlət çevrilişi adlandırılan qərar qəbul etdi. Azərbaycanda isə buna şübhə ilə yanaşırdılar, çünki Konstitusiyaya düzəlişlər, əslində, heç vaxt edilməyib. Bu məsələ ilə bağlı fikirləriniz necədir?

Ermənistan Konstitusiyaya Məhkəməsinin qəbul etdiyi qərarla bağlı Azərbaycanın mövqeyi tamamilə təsdiqlənir. Yəni, Ermənistan Konstitusiyasından Azərbaycana qarşı ərazi iddialarının çıxarılması tələbləri tamamilə təbiidir. Konstitusiyaya düzəlişlər ümumxalq referendumunda qəbul edilməlidir, lakin nəticə gözlənilməzdir, Ermənistan cəmiyyəti buna hazır deyil. Ermənistanda hələ də belə dəyişikliklər üçün əlverişli mühit yaranmayıb. Erməni cəmiyyəti bu günədək yeni reallıqlar ilə barışa bilməyib. Qondarma “Qarabağ klani” və erməni diasporu revanşist ideyaları qorumaqda davam edir və bu səbəbdən Ermənistan hakimiyyətinin söyləri dalana dirənir. Bu, mənim fikrimcə, sözdə “orta” həll variantını dikte edir.

- İstanbulda keçirilən “3+3” Məşvərət Regional Platformasının nazirlər görüşü

çərçivəsində Azərbaycan və Ermənistan xarici işlər nazirlərinin görüşündən hansı nəticələri çıxarmaq olar?

-İlk növbədə, qeyd etmək istərdim ki, danışıqların davam etdirilməsi çox sevindiricidir. Yeni, dialoq müxtəlif formatlarda aparılır və bu, müsbət haldir. Ancaq çıxılmaz vəziyyət yaranıb. Ermənistan rəhbərliyi öhdəliklərini yerinə yetirmək əvəzinə Azərbaycana qarşı iddialar irəli sürür, ölkə Konstitusiyasına müvafiq düzəlişlər etmədən sülh sazişi bağlamağı təklif edir, mühüm məsələni sonraya saxlayır. Bu, tamamilə absurddur və heç kim, əlbəttə ki, bu variantla razılaşmayacaq. Hətta nəzəri olaraq Azərbaycanın güzəştə gedəcəyini və belə bir “layihə formasında” sülh sazişi imzalayacağını təsəvvür etsək belə, Ermənistan rəhbərliyinin sülh müqaviləsini imzaladıqdan sonra Konstitusiyaya əlavə və dəyişiklikləri təmin edəcəyi ehtimalına heç kim inanmır.

Bundan başqa, ATƏT-in Minsk Qrupunun fəaliyyəti səmərəsiz olduğuna görə Ermənistan onun buraxılması məsələsini qaldırmalıdır. Bu, siyasi zombi, dünyanı dolaşan və canlı siyasi orqanizmlərin pro-

onun rəhbərliyi bu tədbirdə iştirakda maraqlıdır.

Ermənistan Milli Assambleyasının Xarici Əlaqələr Komissiyasında Ermənistan Konstitusiyaya Məhkəməsinin qərarına baxılarkən çıxış edən baş nazirin müavini Mher Qriqoryan bildirib ki, İrəvan problemlərini özü həll etməlidir, üçüncü ölkənin onları həll edəcəyini gözləməməlidir. Bu, Ermənistan rəhbərliyinin artıq Rusiyanın köməyinə ümid etməyin mümkün olmayacağı, Qərbin isə ancaq vədlərlə onun başını qatacağını anladığı siyasi dalan deməkdir?

blemləri həll etməsinə mane olan ölü bir qurumdur. Lakin Ermənistan rəhbərliyi bununla razılaşmır, çünki görünür ki, ABŞ, Fransa və Al ölkələri kimi öz mütəfiqlərini Cənubi Qafqaza getirmək üçün həm də Minsk qrupundan istifadə etməyə ümid edir.

- Sizcə, Ermənistanın Bakıda keçiriləcək COP29-da iştirakının perspektivləri necədir?

- Ermənistan rəhbərliyi hələ bu məsələ ilə bağlı qərar verə bilmir, amma mənə elə gəlir ki, belə bir ehtimal kifayət qədər yüksəkdir. Uzun aylar ərzində COP29-da Azərbaycan və Ermənistan arasında sülh müqaviləsinin imzalanacağına ümid var idi. COP29-da iştirak, ilk növbədə, yüksək səviyyəli dialoq, dünyanın bir çox ölkələrinin liderləri və hökumət nümayəndələri ilə görüşmək imkanındır. Üstəlik, bu, kifayət qədər mütərəqqi platformadır. Paşinyan da özünü praqmatik, mütərəqqi siyasətçi kimi göstərir. Ermənistanın COP29-da iştirakdan imtina etməsi qeyri-dost addımın təzahürü kimi qiymətləndirilə bilər və heç də etimad dialoqunun qurulmasına kömək etməyəcək. Bundan əlavə, iştirakdan imtina digər siyasi vasitələrin də pisləşməsinə gətirib çıxaraçaq. Ona görə də, zənnimcə, Ermənistan və

- Erməni siyasətçiləri son vaxtlar Ermənistanın öz problemlərini özünün həll etməsi ilə bağlı bəyanatlar verirlər. Bu, yalnız qismən doğrudur. Bəli, müəyyən qərarlar var ki, onları Ermənistanın yerinə qarşı heç kim verə bilməz. Məsələn, Ermənistan Konstitusiyasına düzəlişlər edilməsi kimi. Amma mən deməzdim ki, Ermənistan zamanın təzyiqi altındadır. Unutmaq lazım deyil ki, son vaxtlar Ermənistanda yaxşı iqtisadi artım var, onun Rusiya ilə ticarət dövryyəsinin həcmi isə rekord həddə çatır. Burada təkə Ermənistanın Avrasiya İqtisadi Birliyinin üzvü olması deyil, həm də bu ölkənin Qərbin Rusiyaya qarşı sanksiyalarından yan keçməsinə fəal iştirak etməsi də rol oynayır. Əgər siyasətdə Ermənistan ciddi-cəhdlə Rusiyadan uzaqlaşsın Qərbə doğru irəliləyirsə, iqtisadi münasibətlərdə tamamilə əks mənzərə müşahidə olunur; İrəvan Qərbin tələblərinə məhəl qoymayaraq Rusiya ilə fəal ticarət aparır. Burada, əlbəttə, hər kəs çox gözəl başa düşür ki, bu, Rusiyanın kiçik Ermənistan iqtisadiyyatı ilə ticarət etmək marağı ilə bağlı deyil. Məsələ Rusiyanın kiçik Ermənistan iqtisadiyyatının vasitəçiliyi ilə xarici dünya ilə ticarətidir.

44 günlük qəhrəmanlıq savaşımız

Artıq Azərbaycan Ordusunun sentyabrın 27-də Qarabağda başladığı uğurlu əks-həmlə əməliyyatı nəticəsində işğalda olan bir sıra şəhər, qəsəbə və kəndlərimiz azad edilmişdi. Biz işğal tariximizdən deyil, artıq qələbə ilə zəngin olan Azərbaycan tarixindən yazırdıq. Yaxın tariximizdə vətən torpağının 20 faizi erməni işğalçılarının təcavüzkar siyasəti nəticəsində işğal altında idisə, artıq bu torpağın müəyyən hissəsi işğalçılardan azad olunmuşdu.

Prezident İlham Əliyev: "Ermənistan diz çöküb, artıq onun başından elə vurmuşuq ki, ayıla bilmir"

"BİZ ŞƏHƏRLƏRƏ, MÜLKİ ŞƏXSLƏRƏ HÜCUM ETMİRİK, YALNIZ DÖYÜŞ MEYDANINDA CAVAB VERİRİK"

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev həmin zamanda 2020-ci ilin oktyabrın 28-də Almanyanın ARD televiziyaya kanalına verdiyi müsahibədə bildirdiyi kimi, "Biz onlara döyüş meydanında cavab verəcəyik. Biz şəhərlərə, mülki şəxslərə hücum etmirik, yalnız döyüş meydanında cavab veririk. Əlbəttə, biz özümüzü müdafiə etməliyik. Əgər onlar hücum edərlərsə, əgər onlar itirdikləri mövqeləri geri almaq istəyirlərsə, biz sakit dura bilərik. Biz özümüzü müdafiə etməliyik. Biz nə qədər çox müdafiə olunuruqsa, daha çox əraziləri azad edirik".

Vətən müharibəsi ərzində Ermənistan Silahlı Qüvvələri tərəfindən Azərbaycanın Tərtər rayonundakı şəhər, qəsəbə və kəndlərin artilleriya, raket və kasset bombalı silahlarla bombardman edilməsidir. Bölgənin bombardmanı müharibənin ikinci günündə, 28 sentyabrda, erməni qüvvələri rayonun inzibati mərkəzi olan Tərtər şəhərini və Birinci Qarabağ müharibəsində qaçqın düşən azərbaycanlılar üçün inşa edilən Şıxarxı atəşə tutduqda başlayır.

Azərbaycan hakimiyyəti, erməni qüvvələrinin 29 oktyabr tarixinə qədər Tərtər rayonu ərazisinə 15.500 mərmir atdığı, bəzi günlərdə Tərtərə 2000-dən çox mərmir atıldığını bildirmişdi. Rəsmi Azərbaycan rəqəmləri göstərir ki, bombardman zamanı məktəblər, xəstəxanalar və dövlət binaları da daxil olmaqla mindən çox mülki obyekt ya ziyan görmüş, ya da məhv edilmişdir.

Tərtər rayonunda bombardman nəticəsində 17 mülki şəxs ölüb, 61 nəfər yaralanıb. Ümumilikdə təxminən 1200 nəfər bombardmandan əziyyət çəkmişdir. Azərbaycan hakimiyyəti daha sonra iki mülki şəxsin xəsarət aldığı bildirir. Tərtər rayonu ərazi-

sində dörd minə yaxın mülki obyektin zərər görüb. Bombardman nəticəsində Tərtərin azərbaycanlı əhalisinin böyük bir hissəsi didərgin düşür. Tərtərdə qaçqınlar əksər məktəblərdə, uşağ bağçalarında, kafələrdə, restoranlarda, xəstəxanalarda və başqa yerlərdə qalmaq məcburiyyətində qalır. Tərtərli qaçqınların bir çoxu şərqdə, cəmi 20 kilometr məsafədə olan Bərdəyə köçür. Onlara Bərdə məktəblərində iki aydan çox qalmalarına icazə verilir, lakin binalar erməni klaster raket hücumlarına məruz qaldığından onlar evakuasiya edilir. Şəhərdə qalan bəzi Tərtər sakinləri evlərinin zirzəmilərinə sığınır.

Müharibənin ikinci günündə Tərtər rayonuna bir gündə 2 mindən çox mərmir düşüb. Müharibə zamanı erməni qüvvələri rayon ərazisinə 15.500 mərmir atmış, bəzi günlərdə Tərtərə 2000-dən çox mərmir düşmüşdür. 29 oktyabr tarixinə qədər 133 ev tamamilə dağıdılmış, 873 ev, həmçinin 14 məktəb, üç xəstəxana və 18 dövlət binası qismən ziyan görmüşdür. 5 noyabrda Euronews, şəhərin yaşayış və ticarət bölgələrinin ciddi ziyan gördüyünü bildirir.

BƏRDƏDƏ TÖRƏDİLƏN TERRORLAR NƏTİCƏSİNDƏ 28 NƏFƏR HƏLAK OLUB, 108 NƏFƏR YARALANIB

44 günlük Vətən müharibəsi dövründə erməni hərbciləri beynəlxalq hüququn norma və prinsiplərini, 1949-cu il tarixli Cenevrə Konvensiyaları və onların Əlavə Protokollarını, BMT-nin Təhlükəsizlik Şurasının qərar və qətnamələrini kobud şəkildə pozaraq Azərbaycanda mülki əhalinin sıx yaşadığı məntəqələrə zərbələr endirib. Artilleriya atəşi nəticəsində dinc sakinlərin evləri dağılıb, infrastrukturaya ciddi ziyan dəyib.

Ermənistan silahlı qüvvələrinin raket və artilleriya atəşinə məruz qaldığı yaşayış

məntəqələrindən biri də Bərdə şəhəridir. Bərdə şəhəri 5, 8, 27, 28 oktyabr və 7 noyabr tarixlərində raket və ağır artilleriya hücumlarına məruz qalıb. 2020-ci il oktyabrın 5-də Bərdə şəhərinin mərkəzi küçələrinə və mərkəzi xəstəxananın yaxınlığına düşmüş raket mərmisinin qəlpələrindən 2 nəfər həlak olub, 6 nəfər yaralanıb, mülki infrastrukturaya külli miqdarda ziyan dəyib. Ümumilikdə isə Bərdə şəhərində törədilən terrorlar nəticəsində 28 nəfər həlak olub, 108 nəfər yaralanıb.

"DÜNYANIN APARICI HƏRBİ MƏKTƏBLƏRİNDƏ İKİNCİ QARABAĞ MÜHARİBƏSİNDƏKİ ƏMƏLİYYATLARIMIZ, BİZİM UĞURLARIMIZ, QƏLƏBƏMİZ ÖYRƏNİLİR"

Ermənistan silahlı qüvvələrinin Azərbaycanın dinc sakinlərini məqsədyönlü şəkildə hədəf seçərək mülki əhalini və yaşayış massivlərini raket atəşinə tutması insanlıq əleyhinə yönəlmiş cinayətdir. Bütün dünyanın gözü önündə baş verən, insanlığa qarşı barbarlıq və vəhşiliyi açıq şəkildə əks etdirən bu terror hadisələri beynəlxalq humanitar hüququn norma və prinsiplərinə ziddir.

Azərbaycan Ermənistanın belini qırmaqla öz torpaqlarını düşmən tapdığından azad olundu. Paytaxtımızda açılış olan Hərbi Qənimətlər Parkı Vətən müharibəsində Ordumuzun gücünün, işğalçı Ermənistanın məğlubiyətinin göstəricisi oldu. XXI əsrin müharibəsini apan Azərbaycanın hərbi gücü, qüdrəti 44 günlük müharibə zamanında özünün göstərdi. Ermənilərin döyüş meydanından qoyub qaçdığı atıcı silahlar, ağır texnikalar, raket kompleksləri, hərbi nəqliyyatlar və digər sursatlar qənimətlər sırasında yer alır.

Azərbaycan tarixi qələbəni 44 gün ərzində əldə etdi. Ali Baş Komandanın, Cənab İlham Əliyevin bildirdiyi kimi, İkinci Qarabağ müharibəsi də bizim gücümüzü göstərdi, müasirliyi göstərdi: "Çünki biz XXI əsrin müharibəsini aparmışıq və bu gün artıq sirs deyil ki, dünyanın aparıcı hərbi məktəblərində İkinci Qarabağ müharibəsindəki əməliyyatlarımız, bizim uğurlarımız, Qələbəmiz öyrənilir. Dünya mətbuatında artıq dəfələrlə məlumat verilmişdir ki, dünyanın aparıcı ölkələri, o cümlədən Amerika Birləşmiş Ştatları, Böyük Britaniya, Almaniya və inkişaf etmiş digər ölkələr İkinci Qarabağ müharibəsinin bütün aspektlərini öyrənirlər. Öz ordularını müasir standartlara, müasir tələblərə uyğunlaşdırmaq istəyirlər. Biz nəinki XXI əsrin müharibəsini nümayiş etdirmişik, biz dünyada heç vaxt olmayan Qələbəni qazanmışıq. Çətin relyef şəraitində düşmənin bir neçə istehkaminin qarşısında biz peşəkarlıq, məharət, güc, hərbi elm qoyduq və istədiyimizə nail olduq, düşməni torpaqlarımızdan qovduq".

Zümrüd BAYRAMOVA

“Biznes nümayəndələrinin məlumatlandırılmasında jurnalistlərin mühüm rolu var”

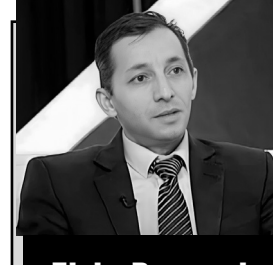
Azərbaycan Respublikasının Medianın İnkişafı Agentliyi və Biznes mühiti və beynəlxalq reytinglər üzrə Komissiyanın Katibliyinin birgə təşkilatçılığı ilə aparıcı media qurumlarının məsul şəxsləri və nümayəndələrinin iştirakı ilə Bakı KOB Evinde “Biznes mühiti üzrə islahatların və elektron dövlət xidmətləri barədə məlumatların kommunikasiyası” mövzusunda görüş keçirilir. SİA xəbər verir ki, tədbirdə çıxış edən Medianın İnkişafı Agentliyinin İcraçı direktoru Əhməd İsmayilov ölkəmizdə iqtisadi inkişafa xidmət edən islahatların biznes nümayəndələrinə və digər maraqlı tərəflərə düzgün və vaxtında çatdırılmasında media təmsilçilərinin mühüm rolu olduğunu vurğulayıb.

Bildirib ki, bu sahədə koordinasiyalı fəaliyyətin təşkili, yeni islahatlar və elektron dövlət xidmətləri barədə məlumatların çevik kommunikasiyası üçün mövcud resurslardan səmərəli istifadə mühüm əhəmiyyət kəsb edir.

Görüşdə Azərbaycan Respublikası Prezidentinin Administrasiyasının İqtisadi siyasət və sənaye məsələləri şöbəsinin İqtisadi islahatların monitorinqi, koordinasiyası və qiymətləndirilməsi sektorunun müdiri, Komissiyanın Katibliyinin rəhbəri Vüsal Şixəliyev çıxış edərək deyib ki, Azərbaycan Respublikası Prezidentinin müvafiq Sərəncamı ilə yaradılan Biznes mühiti və beynəlxalq reytinglər üzrə Komissiyanın əsas məqsədi rəqabət prinsiplərinə əsaslanacaq biznes

mühitinin yaranmasına dəstək vermək, beynəlxalq reytinglərdə Azərbaycanın mövqeyini daha da yaxşılaşdırmaq üçün qanunvericiliyin və inzibətçiliyin təkmilləşdirilməsi və bu istiqamətdə digər zəruri tədbirlərin görülməsinə nail olmaqdır.

V.Şixəliyev bildirib ki, biznesin müxtəlif sahələri üzrə müvafiq dövlət qurumlarının rəhbərliyi altında mühüm normativ hüquqi akt layihələri hazırlanaraq aidiyyəti üzrə təqdim edilib. Həmçinin sahibkarlıq subyektlərinin inzibətçilik yükünün azaldılması və fəaliyyətlərinin səmərəliliyinin artırılmasına xidmət edən yeni elektron xidmətlər və platformalar istifadəyə verilib, elektron sistemlərin tətbiq dairəsi genişləndirilib.

Elçin Bayramlı

Bakını necə xilas etməli? - TƏKLİF

Son dövrlərdə paytaxt yollarındakı tıxaclar Bakı sakinləri üçün ən ciddi problemlərdən birinə çevrilib. Bu ilin yanvar ayına olan məlumata görə, Azərbaycanda avtomaşınların ümumi sayı 1.7 milyona, minik avtomobillərin sayı isə 1,5 milyona çatıb. Son illərdə ölkədə 50-70 minə yaxın minik avtomobili idxal olunur. Bunların və ümumən ölkədəki avtomaşınların yarıdan çoxunun Bakı və Abşeron yarımadasında olduğu məlumdur. Üstəlik, son illərdə Bakıda tikinti bumunun müşahidə olunması və şəhərin sıx şəkildə tikilmiş hündür binalarla dolması paytaxtda gərginliyi artırır. Nəticədə şəhər həyatı artıq iflic olmaq üzrədir.

Avtomobillərin sayında son illər artım müşahidə olunsa da, Azərbaycan hər 1000 nəfərə düşən avtomobillərin sayına görə dünyada heç də maşın sayının çoxluğu olan ölkələr sırasında yer almır. Bu göstəriciyə görə ölkəmiz dünyada 107-ci yerdədir.

Azərbaycanda hər 1000 nəfərə 135 minik avtomobil düşür. İnkişaf etmiş ölkələrdə adambaşına düşən avtomobil sayı bizdən dəfələrlə çoxdur. Yeni Zelandiya və ABŞ-da hər 1000 nəfərə həmin ölkələrdə uyğun olaraq 897 və 868 avtomobil düşür. Region ölkələrindən Rusiyada hər 1000 nəfərə 397, Gürcüstanda 378, Moldovada 363, Belarusda 343, Qazaxıstanda 207, Qırğızstanda 201 avtomobil düşür. Rəqəmlərin müqayisəsi də göstərir ki, Azərbaycanda hər 1000 nəfərə düşən avtomobillərin sayı əksər region ölkələri ilə müqayisədə xeyli azdır.

Göründüyü kimi, problem maşın sayında deyil, məsələ nəqliyyatın hərəkətinin düzgün idarə edilməsindədir. Qeyd edək ki, son illərdə Bakının sərnişindəşmə sisteminə problemlər daha da artıb, sərnişin sıxlığı çıxalıb. Avtobusların sayı azalıb, marşrutların intervalı çoxalıb. Metroda artıq acınacaqlı vəziyyət yaranır. Artıq şəhərkənarı ərazilərdə də tıxaclar baş verir. Özü də təkçə işə gedib-gəlmək saatlarında deyil, adi vaxtlarda da.

Son illərdə bu istimamətdə aparılmış işlər tıxac problemini həll edə bilməyib, bu səbəbdən də digər və xüsusən dolaylı hesab olunan tədbirlərə ehtiyac var. Əksər inkişaf etmiş ölkələrin təcrübəsi göstərir ki, dövlət və özəl daxil olmaqla təhsil və iş müəssisələrinin fərqli iş saatlarında işə başlaması və fərqli saatlarda işi başa çatdırması yollarda tıxacları, nəqliyyatda sərnişin sıxlığını azaldır.

Bundan başqa, ictimai nəqliyyatda xidmət keyfiyyətinin yüksəldilməsi tıxacın azaldılmasına səbəb ola bilər. Bunun üçün digər sərnişin nəqliyyatı sistemlərinin də bərpasına ehtiyac var (tramvay, trolleybus, şəhəratrafi elektrik qatarları və s.), həmçinin dəniz üzərindən sərnişin kateqlərinin təşkil olunması.

Lakin bunlar local tədbirlərdir. Müvəqqəti tədbirlər problemi tam və bərdəlik aradan qaldırır. Problemin həllinə fundamental yanaşılmalı, kompleks şəkildə gəll edilməlidir. İlk növbədə, əhalinin Bakıya cəmlənməməsi, əskinə paytaxta toplaşmış region əhalisinin bölgələrə qayıtması üçün sosial iqtisadi tədbirlər görülməlidir. Digər şəhərlərdə fabrik və zavodlar tikilməli, bəzi ali məktəblər başqa şəhərlərə köçürülməlidir.

Qarabağın bərpası sürətləndikcə Bakıda müvəqqəti yaşayan qaçqın və köçkünlərin həmin bölgəyə yerləşdirilməsi Bakıdakı sıxlığı azalda bilər. Yaxın 5 ildə təkçə Qarabağa yarım milyon nəfərin yerləşdirilməsi mümkündür. Digər bölgələrin də potensialından effektiv istifadə edilə bilər. Xammalın bol olduğu rayonlarda emal müəssisələri, xüsusən də yeyinti və yüngül sənaye müəssisələri açıla bilər. Bakıdakı bəzi zavod və fabriklər rayonlara köçürülə bilər. Bölgələrdə kiçik və orta sahibkarlığa yardımlar göstərilə, istehsal obyektləri üçün faizsiz kreditlər, vergi və gömrük güzəştləri verilə bilər.

Bu da regionlarda iqtisadi canlanma yaradar, əksurbanizasiya prosesi başlayar. Əgər əhalinin yerləşməsi, iqtisadiyyatın regional balanslaşdırılması baş tutsa, ölkəmizin davamlı və tarazlı inkişafı təmin olunar, bir çox sosial problemlər də aradan qalxar.

Bu səbəbdən, hesab edirik ki, hökumət “Kəndə qayıdış” proqramı elan etməli, rayonların sosial-iqtisadi həyatının canlanmasına hər cür dəstək verməlidir. Bunun üçün müvafiq maliyyə ehtiyatları da kifayət qədərdir. Azərbaycanın 75 milyard dollarlıq strateji valyuta ehtiyatları var. Bunun cəmi 5-10 milyardını cəlb etməklə, həmçinin qeyri-dövlət investisiyalarını təşviq etməklə bu işləri həyata keçirmək olar. Nəticədə həm paytaxtımızın yükü azalar, həm də regionlar sürətli inkişaf edər.

Qohumlarla niyə evlənməyəək?

uşaqlar doğulur. Mən ətrafımda qohum evliliklərində xəstə uşaqlar görmüşəm. Münasibətlər pozulanda qohumların düşmən olduğuna da şahid olmamışam. Heç yaxşı baxmıram və dəstəkləmirəm. Qohumlar yadla qohum olsalar, daha yaxşı olar”.

Şəhər sakini Səttar Kazimov: “Qohum evliliklərində xəstə uşaqlar dünyaya gəlir. Heç vaxt qohum qohumla evlənməməlidir, düzgün deyil. Evlənilib özlərinə zərər edirlər. Kənarda subay qızlar var ki, çox yaxşı, gözəl, onlarla evlənsinlər. Qohumla bir də qohum olmaq nəyə lazımdır? Qohum yaddan olar. Bu, düzgün hərəkət deyil. Qətiyyənlər deyiləm. Cütlüklər arasında münasibət pozulanda qohumlar düşmən olur. Burada günahkar valideynlərdir. Valideynlər istəyirlər ki, yenidən qohum olsunlar, çünki mal-mülk yada qismət olmasın. Mən peşmanam qohumla evləndiyim üçün. Dedilər evlən, evləndim. Valideynlərin günahıdır. Son peşmanlıq fayda vermir. Gənclər vaxtında ağılla hərəkət etsinlər”.

Şəhər sakini Tərhan İsmayilzadə: “Qohum nikahlarına çox pis baxıram. Düzgün hərəkət deyil. Çünki hara yönəlsə, qan birdir. Ən uzaq qohum belə olsa, qan birdir. Ona görə də qohumla evlənmək düzgün deyil. Valideynlər deyirlər ki, tanıdığım qızla evlən. Amma indiki zamanda böyük fəsadlara gətirib çıxarır. Valideynin səhvinə görə yeni nəsəl əziyyət çəkir. Belə fikirləşirəm ki, qohumla qohum evlənməli deyil. Mən yad biriylə qohum olmuşam, iki gözəl övladım var. Peşman deyiləm”.

Şəhər sakini Valeh Cancanov: “Qohum nikahlarına münasibətim mənfidir. Ona görə ki, qohumla evli olduqda bəzi problemlər olur. Uşaqlar xəstə olur. Münasibətlər pozulanda bacı qaradaşla, bacı bacı ilə düşmən olur. Bu hadisə ilə rastlaşmışam. Yaxşı olar ki, tanımadığın insanla qohum olasan. Düzdür, müəyyən bir vaxt, 2-3 il bir-birlərini tanıyaçaqlar.

Səbəbkar valideynlərdir. Bəzi valideynlərin imkanı yaxşıdır, istəyir ki, mülkü yad adama qismət olmasın. Bu hadisələri özüm görmüşəm. Uşaqlar onsuz da birlikdə böyüyürlər, böyüyəndən sonra valideynlər məcbur edirlər”.

Şəhər sakini Xanım Qənbərova: “Qohum evlilikləri mənə görə yaxşı deyil. Səbəbi xəstə doğulan uşaqlardır. 2025-ci ildə qohum evliliklərinin qadağan edildiyi qanun qüvvəyə minəcək. Nişanlı qohumlar var, onlar daha ayırla bilməz. Onlar evlənsinlər. Amma qanun qüvvəyə minəndən sonra belə evliliklər olmasa yaxşıdır”.

Şəhər sakini Esmira Bayramova: “Kaş qohum evliliyi olmaya, amma baş verir. Gərək qan analizlərindən keçsinlər. Qohum evliliklərində əsas səbəbkarlar valideynlərdir. “Özümüzünküdür, problem olmaz” -deyə, evləndirirlər. Ətrafımda çox qohum evliliyi var. Şükür, hələ ki, onlar arasında problem yaranmayıb. Amma problem olsa, qaradaş və bacı düşmən olacaq. Qohum evlilikləri hərtərəfli pisdirdir. Əgər nişanlı olan qohumlar varsa, sevgi faktoru rol oynayır artıq. Sevirərsə, evlənəcəklər. Amma kaş olmaya, bir az ciddi yanaşmaq lazımdır”.

S. Ağazadə

Deyərlər, əmiqızı ilə əmioğlunun nikahı göyda kəsilib. Yüz illərdir bu deyimə inanıb, ailələr qurulur. Əmi uşaqları evlənilir, hələ bunların yanına xalauşağı, bibiüşağı da qoşulur. Heç kim gələcəkdə qarşılarına çıxacaqlarını fikirləşmədən bu yola çıxır. Qohum evliliklərdən törəyən bir çox xəstəlik olduğunu çoxumuz bilir. Bu cür ailələr adətən ailəyə aid var-dövlətin dağılması, ailə böyükləri arasındakı bağları qorumaq, qohumların evlilik və sosial-iqtisadi baxışlarının eyni olması səbəblərindən qurulur. Bəzən valideynlər belə evliliyin qurulması üçün övladlarına təzyiq göstərir. Mütəxəssislər bildirirlər ki, əgər yad insanların evliliyi zamanı onların uşaqlarının qüsurlu olması riski 2-4 faizdirsə, qohum evliliklərdə bu göstərici 4-8 faizdir. Yəni, bu risk 2 dəfə artır. Ona görə də qohum evliliyə qərar verən cütlüklər evlilik öncəsi və hamiləliyin ilk aylarında genetik araşdırmalar üçün mütəxəssislərə müraciət etməlidirlər. Ölü doğulan uşaqların 41-43% arası qohum nikahların birləşməsi ilə baş verib. Genetiklər deyirlər ki, qohum evliliyi qaradaş-bacı evliliyidir. SİA “Qohum nikahlarına necə baxırsınız?”, “Niyə qohum?” sualları ilə vətəndaşların fikirlərini öyrənib.

Şəhər sakini Həbib Nəsrullayev: “Mənim fikrimcə, qohum nikahları yaxşı deyil. O nöqtəyi-nəzərdən ki, xəstə

Sağlam təfəkkürlü gənclərə cəmiyyətdə hər zaman ehtiyac var. Əvvəla ona görə ki, dövrün, zamanın hərəkətverici qüvvəsi gənclərdir və məhz buna görə də bu qüvvənin sağlam yetişməsinə, sağlam ruhda olmasına hər bir dövrdə böyük ehtiyac duyulur. Digər tərəfdən də unutmamaq lazım deyil ki, bizim gələcəyimiz məhz uşaq və gənclərlə bağlıdır və bu baxımdan gələcəyimizin etibarlı əllərdə olması üçün gənc nəslin milli mənlilik şüurunda yetişməsi, uşaq və gənclərimizdə vətənpərvərlik hisslərinin tərbiyəsi olduqca önəmlidir.

Uşaq və gənclərin milli mənlilik şüurunun inkişaf etdirilməsi, eyni zamanda gənc nəslin vətənpərvərlik hisslərinin tərbiyəsi hər zaman qarşıda duran ən böyük vəzifələrdən sayıldığı üçün ölkəmizdə sağlam təfəkkürlü gənclərin yetişməsinə həssas yanaşılır və xüsusi diqqət ayrılır. Ümumiyyətlə, Azərbaycanda uşaq və gənclərin milli mənlilik şüuruna malik, vətənpərvərlik ruhunda tərbiyəsi hər zaman olduğu kimi, hal-hazırda da prioritet hesab olunur. Məhz buna görə də, bu diqqətə görə də milli mənlilik şüuruna sahib olan, vətənpərvərlik ruhunda tərbiyə edilən gəncliyin olmasına və bu vaxta qərər olduğu kimi, bundan sonra da gənclərimizin dəyərlərimizə, xalqımıza məxsus dəyərlərə sahib çıxacağına böyük ümidlər bəsləyirik.

Milli maraqlarımızın qorunması ən vacib məsələ olaraq, ən aktual olaraq qəbul edildi-yi üçün gənclərimizin vətənpərvərliyi sayəsində dəyərlərimizin, xalqımıza məxsus dəyərlərin qorunduğuna və bundan sonra da qorunacağına zərər qədər də şübhə ola bilməz. Ölkəmizdə gənc nəslin sağlam təfəkkürdə yetişməsinə, sağlam ruhda olmasına

Milli mənlilik şüuruna sahib vətənpərvər gənclərə cəmiyyətdə hər zaman ehtiyac var

xüsusi diqqət ayrılması və ələlxusus da gənclər siyasətinə önəm verilməsi bu mənada başadüşüləndir. Məhz belə bir diqqətin və qayğının da haqlı olaraq, ümumilikdə cəmiyyətimiz, Azərbaycan ictimaiyyəti tərəfindən yüksək qiymətləndirilməsi tamamilə məntəqəlidir. Daha dəqiq desək, ölkə başçımız rəhbərliyi ilə dövlətimizin məhz gənc nəslin milli ruhda, vətənpərvərlik ruhunda yetişməsinə, tərbiyə almasına xüsusi diqqət və qayğıya cəmiyyətimiz yüksək dəyər verir, çünki gələcəyimizin bilavasitə bağlı olduğu uşaq və gənclərin, bütövlükdə gəncliyimizin, gənc nəslin milli mənlilik şüurunda yetişməsi, vətənpərvərlik hisslərinin tərbiyəsi xalqımıza məxsus dəyərlərin qorunmasına zəmanət və əminlik deməkdir.

"Bizə sağlam millət lazımdır, sağlam, yeni gənc nəsil lazımdır. Bilikli, savadlı, bütün dünyada gedən proseslərə bələd olan, gözəl təhsil alan, öz biliyi və savadı ilə Azərbaycanın gələcək inkişafına töhfə verəcək gənc nəsil lazımdır, vətənpərvər gənc nəsil lazımdır",- deyən cənab Prezident İlham Əliyev gənc nəslin tərbiyəsinə, xüsusən də sağlam təfəkkürdə yetişməsinə böyük önəm verdiyini, milli mənlilik şüuruna malik gənc nəslin yetişməsinə olduqca həssas yanaşıldığını, bilikli, savadlı, dünyagörüşlü, vətəninə, doğma Azərbaycanımıza töhfə vermək əzminə, potensialında olan vətənpərvər gəncliyə hər zaman ehtiyac

duyulduğunu bəyan edir. Bu bir daha onu təsdiq edir ki, ölkəmizdə gənclər siyasətinə xüsusi diqqət yetirilir, gənc nəslin sağlam yetişməsi ilə bağlı bütün məqamlara həssas yanaşılır. Ötən əsrin sonlarında öz müstəqilliyini yenidən bərpa edən Azərbaycanın çətin durumunda xalqın təkəddil tələbi ilə hakimiyyətə qayıdan Ümummilli Lider Heydər Əliyevin yaratdığı ilk nazirliyin məhz Gənclər və İdman Nazirliyi olması özü belə deyilənləri, yəni, dövlətimizin gənclər siyasətinə xüsusi diqqət yetirdiyini təsdiq edir. Hazırda ölkəmizdə gənclər siyasətinə xüsusi önəm verilməsi həm də onu göstərir ki, Ulu Öndər Heydər Əliyevin gəncliyin vətənpərvər ruhda yetişməsi istiqamətində müəyyən etdiyi yol, təyin etdiyi kurs məhz dahi rəhbərin layiqli davamçısı, Azərbaycan Prezidenti cənab İlham Əliyev tərəfindən uğurla davam etdirilməkdədir. Gənc nəslə, gənclərimizlə bağlı ölkə rəhbərimizin bir çox dövlət proqramları, fərmanları və sərəncamları bunun bariz nümunəsi, qeyd olunanların isbatıdır.

Gənclərimizin milli mənlilik şüurunun, vətənpərvərlik hissəsinin hansı səviyyədə olduğunu təkcə biz yox, bütün dünya ictimaiyyəti şahidi oldu. Hər kəs gördü və əmin oldu ki, Azərbaycan gəncləri vətən uğrunda, vətənin hər qarış torpağı uğrunda, xalqımızın milli-mənəvi maraqları, dəyərləri naminə canından, qanından keçməkdə belə

tərəddüd edən deyil. İşğal altında olan, erməni terrorçularının işğal altında saxladıkları ərazilərin işğaldan azad olunması uğrunda 44 günlük müharibə dönməndə gənclərimizin son damla qanına qədər mübarizə aparmaları məhz vətənpərvərlik hissəsinin yüksək səviyyədə olduğunun bariz nümunəsi, təsdiqi sayılır. İşğal altında olan ərazilərdə nə zamansa yaşamayan, hətta əraziləri görməyən gənclərin belə həmin ərazilər uğrunda fədakarlıqla döyüşməsi milli mənlilik şüuruna, vətənpərvərlik hissəsinə sahib olmadan qətiyyətlə mümkün hesab edilmir. Daha dəqiq desək, xalqımıza məxsus olan dəyərlər uğrunda ancaq milli mənlilik şüuru yüksək səviyyədə olan vətənpərvər gənclərin mübarizə aparması inandırıcıdır.

Doğrudur, 44 günlük mübarizə döyüş meydanında başa çatıb, amma informasiya müharibəsi qətiyyətlə bitməyib və nə zaman bitecəyi də bəlli deyil. Bununla bağlı hansısa proqnoz vermək də mümkün hesab edilmir. Çünki Azərbaycanın yerləşdiyi coğrafiyada xalqımıza məxsus dəyərlərə sahib çıxmaq üçün dəridən-qabıqdan çıxan ermənilər də var. Xalqımıza məxsus dəyərlərə, torpaqlarımıza, adət-ənənələrimizə, milli mətbəximizə, musiqimizə belə sahib çıxmaq, bütün bu dəyərləri özününküləşdirmək istəyənlərlə mübarizə aparmaq gərəkdir. Deməli, bundan sonra da dəyərlərimiz uğrunda mübarizə qaçılmazdır və bu baxımdan da milli dəyərlərə, vətənpərvərlik hissəsinə sahib gənclərə bundan sonra da ehtiyac duyulur. Belə vətənpərvər gənclərin, milli mənlilik şüuruna sahib olan gənclərin bundan sonra da yetişəcəyinə, gələcəyimiz bundan sonra da etibarlı əllərdə olacağına hər birimiz böyük ümidlər bəsləyirik və buna görə haqlıyıq. Ona görə ki, ölkəmizin apardığı gənclər siyasəti vətənpərvər gənclərin, milli mənlilik şüuruna sahib olan gəncliyin yetişməsi üçün əsaslı zəmin deməkdir.

İnam Hacıyev

“BRICS iqtisadi və siyasi əməkdaşlıq üçün platformaya çevrilməyi bacarıb”

“Məlum olduğu kimi BRICS 2006-cı ildə Braziliya, Rusiya, Hindistan, Çin və Cənubi Afrika tərəfindən təsis edilib və daha sonra Birləşmiş Ərəb Əmirlikləri, İran, Misir və Efiopiya qoşulması ilə öz sıralarını daha da genişləndirib”. Bu sözləri SİA-ya açıqlamasında politoloq Rəşad Bayramov deyib. O bildirib ki, keçən dövr ərzində BRICS iqtisadi və siyasi əməkdaşlıq üçün bir platformaya çevrilməyi bacarıb: “İndi isə bu təsisatın BRICS+ formatına genişlənməsi yeni mərhələnin başlanğıcını işarə edir.

MÜNASIBƏT

Belə ki, 30-a yaxın ölkə bu təşkilata üzv olmaq və ya “tərəfdaş dövlət” statusu almaq istəyini bəyan edib. Bunlar Azərbaycan, Əlcəzair, Banqladeş, Bəhreyn, Belarus, Boliviya, Venesuela, Vyetnam, Honduras, Zimbabve, İndoneziya, Qazaxıstan, Kuba, Küveyt, Mərakeş, Nigeriya, Nikaraqua, Pakistan, Seneqal, Suriya, Tailand, Türkiyə, Uqanda, Çad, Şri-Lanka, Ekvatorial Qvineya, Eritreya və Cənubi Sudandır. Dünənki iclasda artıq 13 ölkə rəsmi olaraq tərəfdaş status aldılar və zamanla digər müraciət edənlərin də bu status alacağı şübhəsizdir.

BRICS-i cəlbədicə edən əsas məqamlardan biri ondan ibarətdir ki, bu birlik müxtəlif siyasi sistemlərə və iqtisadi modellərə malik ölkələri özündə birləşdirir və bu da öz növbəsində BRICS-i müasir dövrün müxtəlif çağırışlarına qarşı çevik və uyğunlaşa bilən edir. BRICS-in xarici siyasətinin əsas aspektlərindən biri təzyiç göstərməkdən və qərarların zorla qəbul etdirilməsindən imtina etməsidir. Blok çoxşaxəli dialoqu fəal şəkildə təşviq edir ki, bu da onu ənənəvi global güc mərkəzlərinin birtərəfli təzyiqindən qaçmağa çalışan ölkələr üçün cəlbədicə edir. Neytrallıq və açıqlıq siyasəti BRICS-ə təsir dairəsini genişləndirməyə və qərb institutlarından asılılığa son qoymaq istəyən daha çox inkişaf etməkdə olan ölkələri cəlb etməyə imkan verir.

Bütün bu sadalananların Azərbaycanın da xarici siyasət prioritetləri ilə üst-üstə düşməsi bizim də BRICS-ə marağımızı artırır. Belə ki, Azərbaycan multilateralizm prinsipini əsas götürərək çoxtərəfli diplomatiyanı həyata keçirir. Regionda sülhün, təhlükəsizliyin təmin edilməsi, yeni əməkdaşlıq formatlarının yaradılması dövlətimizin xarici siyasətində xüsusi yer tutur. Elə bu səbəbdən də ölkəmiz tərəfdaş ölkə statusu almaq üçün bu təsisata müraciət edib.

Hazırda Azərbaycan BRICS-i yaradan ilk 5 ölkədən 3-ü –Rusiya, Çin və Hindistanla fəal ticarət aparır. 2024-cü ilin yanvar-iyul ayları ərzində BRICS ölkələri ilə ticarət dövriyyəsi 5 milyard 837 milyon 895 min ABŞ dolları olub. Bu, ümumi ticarət dövriyyəmizin 21,7 faizini təşkil edir. Rusiya və Çin isə ən çox ticarət etdiyimiz 3-cü və 4-cü ölkələrdir. Bu dövlətlər ölkəmizin istehsalçıları üçün qabaqcıl bazarlardan biridir.

Onun sözlərinə görə, ölkə başçısının Kazana səfər çərçivəsində keçirdiyi görüşlər və plenar iclasda çıxışında səsləndirdiyi fikirlər Azərbaycanın global problemlərin həllinə böyük töhfələr verdiyi bir daha təsdiq etdi: “Dövlət başçısı çıxışında ölkəmizin beynəlxalq münasibətlərdə çoxtərəflilik prinsipinin fəal tərəfdarı olduğunu və bunun 2020-2023-cü illərdə Qoşulmama Hərəkatına sədrlik dövründə bizim tərifi-mizdən əyani şəkildə nümayiş etdirildiyini bildirərək dördillik sədrlik dövründə uğurlu təcrübə əldə edildiyini vurğuladı. Eyni şəkildə ölkəmizin logistika mərkəzi olaraq imkanlarından da geniş şəkildə bəhs edərək öz coğrafi mövqeyindən istifadə edən və müasir infrastruktur yaradan ölkəmizin Avrasiyanın mühüm nəqliyyat və logistika mərkəzlərindən birinə çevrildiyini vurğuladı. Başqa sözlə desək, ölkə başçısının çıxışı ölkəmizin imkanlarının təqdimatı baxımından xüsusi əhəmiyyət daşıdığı oldu.

Vacib məqamlardan biri də ölkəmizin COP29-a ev sahibliyi ilə bağlı idi və Prezident çıxışında bu məqam üzrəndə də xüsusi olaraq dayandı. Şübhəsiz ki, ölkəmizin COP29-un sədr ölkəsi olaraq dünya iqlim diplomatiyasının formalaşdırılmasında aktiv şəkildə iştirak etməsi, eləcə də Qlobal Cənub və Qlobal Şimal arasında iqlim üzrə əməkdaşlığa verdiyi töhfə ölkəmizi BRICS üçün də cəlbədicə edir”.

Söylü

“Avropa Parlamentinin ətrafında etimadsızlıq mühiti formalaşmış”

“Bir il öncə Avropa Parlamentinin Yunanıstandan olan vitse-prezidenti Eva Kailinin adının milyonlarla dollarlıq korrupsiyada hallanması da sözügedən təsisatın “gerçek missiyası”nın hansı eməllərdən ibarət olduğunu bir daha sübuta yetirir”. Bu sözləri SİA-ya açıqlamasında deputat Elçin Mirzəbəyli deyib. Deputat sözlərinə belə davam edib: “Eva Kailin isə necə deyər, tək deyil. Avropa Parlamentinin deputatı Terri Mariani ilə bağlı Paris prokurorluğunda 2021-ci ilin sentyabrından başlanmış araşdırmalar hələ də davam etməkdədir. Marianini korrupsiyada, təsir imkanlarından və etibardan sui-istifadədə, eləcə də çirkli pulların yuyulmasında təsirləndirir. Avropa Parlamenti Aİ təsisatları arasında ən çox korrupsiyalaşmış qurumdur. “Transparency international” təşkilatının 2023-cü il üzrə açıqladığı hesabatı görə, AP üzvü olan deputatların 2/3 hissəsi, qanunsuz olaraq, müxtəlif şirkətlərin idarə heyətlərində təmsil olunmaqla və onların lobbichiliyini etməklə, hər il 3-8,5 milyon avro vəsait əldə edirlər. Təkcə may ayı ərzində AP-nin Almaniya və Niderlanddan olan parlamentariləri ilə bağlı 3 korrupsiya faktı qeydə alınıb. Aşırı sağçı “Almaniya üçün alternativ” Partiyasının Avropa Parlamentindəki təmsilçisinin adının “Russiagate” (raşenqeyt) korrupsiya qalmaqalında hallanması, bu partiyanın Avropa Parlamentindəki populist “İdentiklik və demokratiya” fransiyasının sıralarından çıxarılması ilə nəticələnib. Bu amillər, eləcə də Avropa Parlamentinin üzvlərinin son 5 il ərzində müxtəlif korrupsiya qalmaqallarında hallanması, bu təsisatın nüfuzuna ciddi zərbə vurub və ətrafında etimadsızlıq mühiti formalaşdırıb.

Çirkli pullar müqabilində Ermənistan və erməni diasporu da daxil olmaqla ayrı-ayrı ölkələrin, təsisatların nüfuz müvəkkiliyini yerinə yetirən parlamentarilərin “meydan suladığı” Avropa Parlamenti öz nüfuzunu çoxdan itirib və parlamentarizm prinsipləri ilə deyil, maraqlarla idarə olunur. Əgər belə olmasaydı, Avropa Parlamentariləri ləyaqət hissələri kimi Hüquqlar haqqında Avropa Xartiyasının tələblərini unutmaz və

Ermənistan tərəfindən öz evlərindən qovulmuş 300 min azərbaycanlının hüquqlarının müdafiəsi, onların ləyaqətli geriye qayıdışının təmin edilməsi ilə bağlı da qətnamə qəbul edərdilər.

Azərbaycana qarşı sistemli və davamlı böhtan, qarayaxma və təzyiç kampaniyalarına gəldikdə isə, bu prosesin eyni mərkəzdən idarə olunduğu göz qabağındadır. Proses sinxron şəkildə, ABŞ Dövlət Departamenti, senatı və konqresi, həmçinin onların geosiyasi təzyiç elementi və “bəhanə generatorları” kimi ayrı-ayrı sahələr üzrə formalaşdırıldıqları “beynəlxalq təşkilatlar”, eləcə də Avropa Parlamenti də daxil olmaqla bir sıra Avropa Təsisatlarının iştirakı ilə həyata keçirilir. Əsas məqsəd, 30 ilə yaxın Azərbaycan torpaqlarını işğal altında saxlayan və Azərbaycan Ordusunun rüsvayçı məğlubiyyətə uğratdığı təcavüzkar, irqçi Ermənistanı sivilizasiyaların qarşuduması konsepsiyasına uyğun olaraq, Qərbin (onların baxış bucağına görə “xristian sivilizasiyası”) forpostu kimi gücləndirməkdən və daim münaqişə yaratmaq, tərribat törətmək potensialına malik olmasını təmin etməkdən ibarətdir. Başqa bir amil, Ermənistanın öz fundamental öhdəliklərini təmin etmədən, onun istədiyi və gələcəkdə xarici müdaxilə, təzyiçlər üçün imkan yarada biləcək yarımçıq bir sülh müqaviləsinin imzalanmasına nail olmaqdır. Bu həm də xarici siyasətdə rüsvayçı məğlubiyyətlərə imza atan demokrataların seçki kampaniyasında “uğur” kimi təqdim edə biləcəkləri təbliğat elementi kimi onlara lazımdır. Başqa bir amil isə, şübhəsiz ki, Azərbaycanın COP29-un təşkilindən əldə edəcəyi yüksək dividendlərin üzərinə öncədən kölgə salmaq istəyi ilə bağlıdır”.

Ayşən Vəli

“Depressiyada olan insan sağlam düşüncə bilmir”

“Günümüzdə ən aktual problemlərdən biri də intihara meyilli insanların, xüsusən gənclərin psixoloji vəziyyətidir. Bu halla rastlaşan, bunu hiss edən valideynlər çox hansı yaş qrupu meyillidir?”, “Bunda psixoloji problemlərin rolu nə qədərdir?” sualı hər zaman üstünlük təşkil edir. Vurğulamaq lazımdır ki, belə məqamlarda ailələr diqqətli olmalıdır”. Bu sözləri SİA-ya açıqlamasında Amerika Beynəlxalq Nevroreqlulyasiya və Tədqiqatlar Dərnəyinin rəsmi Azərbaycan təmsilçisi, Psixologiya Elmi-Tədqiqat İnstitutunun elmi işçisi, Uzman-Klinik psixoloq Narinc Rüstəmov deyib.

İntihara hazırlaşan insanlarda ən çox yaranan fikirlərdən biri də “Mən necə rahat ölə bilərəm?” sualıdır: “Aparılan araşdırmalar göstərir ki, intihar edən insanlara aid sosial şəbəkələrdə, digər hesablarda ən çox axtarılan və izlənən rahat və ağrısız şəkildə ölməyə bağlı yazılardır.

İntihar üçün risk qrupu, psixoloqların “böhran dönməsi” kimi adlandırdığı 14-15 yaş təşkil edir. Həmçinin stresslə baş edə bilməyən və sonu intihar halına gedib çıxır. İntihara başqa səbəb olan faktorlar kimi, bioloji, sosioloji və genetik faktorları da götürmək olar. Eyni zamanda depressiv hallar da intihara səbəb ola bilər. Depressiyada olan insan sağlam düşüncə bilmir, hər şeydən, hər kəsdən soyuyur, özünə qapanır və nəticədə intihar fikirlərinin yaranmasına gətirib çıxara bilər. İntihara hazırlaşan insanlarda ümitsizlik, çaresizlik, öz sevdiyi eşyalarını dostuna, qohumuna və s. kiməyə bağışlamaq kimi hallar görülür. Adətən intihar etmək istəyən və ya buna hazırlaşan insanlar ətrafındakı insanlara, ailəsinə, yaxınlarına bununla bağlı mesaj ötürür. Ona görə də, ətrafınızdakı insanlarda, ələlxusus gənclərdəki dönmədə olan övladınız ölümlə bağlı fikirlər səsləndirirsə və ya valideynlər bu halla bağlı nələrsə hiss edənlərsə onlarla danışımlı, problemlərini öyrənməlidirlər. Əks halda, yeni məsələ həll edilmirsə mütədq zamanında psixoloq dəstəyi alınmalıdır”.

Səbinə Hüseynli

PSIXOLOQ FIKRI

Korrupsiya və rüşvətxorluq Avropa Parlamentini dağıdacaq

Dünyada elə dövlətlər və təşkilatlar var ki, sözdə sülhün və təhlükəsizliyin tərəfdarı kimi çıxış etdiklərini iddia etsələr də, əməli fəaliyyətlərində sülhə və sabitliyə təhdid yaradırlar. Onlar ayrı-ayrı sivil, demokratik dövlətlərin əleyhinə separatçı qərarlar qəbul edir, bəzi hallarda isə hərbi müdaxilələr həyata keçirirlər. Elə hallar da olur ki, siyasi, hərbi dəstəklə problemlərin qızışdırılmasına dəstək göstərirlər.

Azərbaycan Avropanın və ABŞ-ın bəzi qaranlıq dairələrinin və nəzarət altında saxladığı beynəlxalq təşkilatların qərəz dairəsində olan dövlətlərdəndir. Xüsusilə Azərbaycan 44 günlük Vətən Müharibəsi ilə ərazi bütövlüyünü və suverenliyini bərpa etdikdən sonra ölkəmizə qarşı qarayaxma kampaniyası daha iyrencə karakter alıb. Azərbaycana qarşı qərəzin önündə Fransa, Almaniya, Niderland, ABŞ kimi dövlətlər və onların inhisarında olan Avropa Parlamenti və Avropa Şurası dayanırlar. 2024-cü ilin yanvarın 24-də AŞPA Azərbaycan nümayəndə heyətinin qurumun 2025-ci ilin yanvar sessiyasına qədər səsvermə hüququndan məhrum edilməsinə dair qətnamə qəbul edib. Separatçı qərarın müəllifi nasitlərin əsas ideoloqlarından olan Frank Şveber olsa da, ideyanın Fransanın ermənipərəst dairələrindən gəldiyi şübhəsizdir. Çünki F.Şveber sadəcə sıradan bir oyuncaq alətdir, onun nə ağılı, nə də başı üçün deyil ki, özbaşına hansısa layihənin irəli sürülməsinə cəhd göstərsin. Sübut və dəlillər də təsdiq edir ki, F.Şveberin Azərbaycana bağlı irəli sürüldüyü layihənin esgizləri Parisdə, Makronun ofisində hazırlanıb.

Avropa Parlamenti erməni lobbisinin təsiri altındadır

Azərbaycana qarşı qərəzli münasibət və separatçı qərarların, qətnamələrin qəbul edilməsində Avropa Parlamenti də fəallığı ilə seçilir. Bu qurumun fəaliyyətində "solçu qruplar"ın aktiv iştirak etdiyini nəzərə alsaq, o qənaətə gəlmək olar ki, Avropa parlamenti hər hansı bir qərarı əvvəlcədən razılaşdırmadan qəbul edə bilməz. "Razılaşdırma" deyərək heç şübhəsiz ki, Avropa Parlamentinin əksər üzvlərinin rüşvət və korrupsiya qarşılığında qərarvermə prosesində iştirak etmələridir. Belə əcaib rüşvətə bulaşmış qurumun oktyabrın 24-də keçirilən iclasında Azərbaycanı insan hüquqlarını pozmaqda günahlandıran qətnamə qəbul etməsi rüsvayçılıqdır. Bu Azərbaycan el məsəlində deyildiyi kimi, "öz gözündə tiri görməyib, başqasının gözündə tükü seçməyə" bənzəyir. Real fakt ondan ibarətdir ki, Avropa Parlamentinin Azərbaycana yönəlmiş

Belə bir qurumun Azərbaycanda insan haqlarının pozulmasını iddia edən qətnamə qəbul etməsi təəccüb doğurur

qərəzi siyasi dairələrin tapşırığından və aldıkları rüşvətdən qaynaqlanır. Belə separatçı qətnamələrlə Avropa parlamenti açıq şəkildə işğala, separatizmə, terrora dəstək verdiyini nümayiş etdirir. Bundan əvvəl də Avropa Parlamenti oxşar erməni lobbisinin istəyinə uyğun Azərbaycana qarşı qətnamə qəbul etmişdi. Həmin qətnamədə iddia olunurdu ki, Azərbaycanın Ermənistanla hərbi təcavüz edib, tarixin arxivinə atılan "Minsk Qrupun"dan, "ermənilərə statusdan" və digər sərsəm və ironiya ilə qarşılanan məsələlər qeyd edilib. Lakin nə 30 illik işğal dövründə, nə də ondan sonra Avropa parlamenti Azərbaycanın haqlı mövqeyini müdafiə etməyib, eyni zamanda ermənilərin terror əməllərini və fəaliyyətini susqunluqla müşahidə edib. Avropa parlamentinin relliləri görməməzlikdən irəli gələrək belə bir separatçı qətnamələr qəbul etməsi Ermənistanın 30 illik işğal dövrü ərzində Azərbaycanın mədəni irsinə qarşı törətdiyi vandalizm aktlarına bir növ haqq qazandırması deməkdir. Ermənistanın Azərbaycanın torpaqlarını qəsb edərkən bəşəriyyət və insanlıq əleyhinə cinayətlər törədib. Ermənistan qəsdən şəhər və kəndləri dağıtmaqqla yanaşı, Azərbaycan xalqının bu ərazilərdəki bütün mədəni irsini məhv edib. Azərbaycan 44 günlük Vətən Müharibəsi ilə BMT qətnamələrini özü icra etməklə haqqı və ədaləti bərpa etdi. Ermənistanın diz çöküb ağı bayraq qaldırmasından ötən müddət ərzində 300-dən çox vətəndaşımız ermənilərin işğal olunmuş Azərbaycan ərazilərində basdırdıqları minanın qurbanı olub. 10 noyabr 2020-ci il üçtərəfli bəyanatın şərtlərinə görə, Azərbaycanın qərb rayonları ilə Naxçıvanı birləşdirəcək yolun açılmasını engəlləyir. Hələ də Azərbaycanın 4 kəndinin Ermənistanın işğalı altında olması faktını görmək və eşitmək istəmirlər.

Avropa Parlamenti korrupsiya cinayətləri, Azərbaycana qarşı qərəzli addımları ilə gündəmdədir

Azərbaycana qarşı qərəzli fəaliyyəti ilə Avropa Parlamenti heç zaman Avropada sülhə və təhlükəsizliyə, eləcə də birgə azad və demokratik şəkildə yaşayışa töhfə verə bilməyəcəyini nümayiş etdirir. Həm də təsdiq edir ki, qurum bulaşdığı korrupsiya və rüşvət girdabından heç zaman çıxıb bilməyəcək. Arzu edilənlər o zaman baş tuta bilər

ki, Avropa Parlamenti özünü buraxıb, siyasi dərnekələrin maddi və mənəvi dəstəyindən bərdəlik imtina etməklə yenidən formalaşsın. Nəzərə almaq lazımdır ki, zaman-zaman bu başı bələli qurumun rəhbərliyində təmsil olunan şəxslərin rüşvət almaları və müəyyən siyasi dairələrin göstərişi ilə Azərbaycan kimi azad, demokratik, dünya siyasətində özünə layiq yer tutan dövlətlərə qarşı qərəzli siyasi xarakterli qətnamələr qəbul ediblər. Bu AP-dir ki, onun Yunanıstandan olan vitse-prezident Eva Kailinin milyonlarla dollar korrupsiya cinayətində adı hallanmış və həbs edilmişdir. Belçika Federal Prokurorluğu onun korrupsiya ittihamı ilə saxlanılması üçün sanksiya verib. Kayli futbol üzrə Dünya Çempionatının Qəterdə keçirilməsi üçün rüşvət qarşılığında nüfuz təmsilçiliyi etməkdə təqsirləndirilir. Eva Kaylininlə yanaşı italyan deputatlar Françesko Giorginin və Pyer Antonio Panzerinin saxlanılıblar. Polis Eva Kaylinin özünün ofisi ilə yanaşı, daha iki avropalı deputatın - belçikalı Mark Tarabella və Mariya Arenanın ofislerini də möhürləyib.

Avropanın nüfuzlu nəşrlərindən olan "Politico.eu" dərc etdiyi xəbərdə qeyd olunurdu ki, həm Brüsseldə, həm də Strasburqda siyasətçilərin mənzillərində və ofislərində reydlər keçirilib, elektron və fiziki yaddaş daşıyıcıları ələ keçirilib. Mütəhəmlər arasında eyni sağ radikal partiyaların üzvlərinin də adları var. Onlardan biri də hollandiyalı siyasətçi Marsel de Qraafdır. Onun köməkçisi aprel ayında Çin kəşfiyyatında xidmət etdiyinə görə həbs edilən başqa bir ifrat sağçı alman deputat Maksimilian Kraç ilə sıx əlaqədə idi. Almaniyanın Drezden prokurorluğu artıq Kraçın bir sıra xarici ölkələrin siyasi dairələri ilə əlaqəsini və onlardan müqavilə fəaliyyəti üçün ödəniş almasını araşdırır. Bundan əlavə, alman siyasətçi nasizm rəğbəti və nasist salamları ilə tanınır. Almaniyanın "Thuringer Allgemeine" qəzeti etibarlı mənbələrə istinadla yazıb ki, Belçika polisi və alman müstəntiqlər sağ mərkəzçi Avropa Xalq Partiyasının (EPP) Brüsseldəki qərargahına basqın ediblər. Reyd mərkəzi Türingiya əyalətində (Almaniya) Xristian Demokratlar Partiyasının lideri Mario Voigta qarşı EPP-nin 2019-cu il Avropa seçkiləri üçün rəqəmsal təşviqat kampaniyasındakı rol ilə bağlı davam edən korrupsiya araşdırması ilə əlaqədar olub. İstintaq Voigtin kampaniya

zamanı müqavilə bağladığı internet şirkətdən təminat alması ilə bağlı iddialara əsaslanır. EPP üzvləri arasında Avropa Parlamentinin sədri Robert Metsola, Yunanıstanın Baş naziri Kiriakos Mitsotakis və İsveçin Baş naziri Ulf Kristersson kimi məşhur siyasətçilər də var.

İstintaq Eva Kaylın Kasper Karapetyandan rüşvət aldığı sübuta yetirib

Eva Kayl separatizmi açıq şəkildə dəstəkləyən şəxs olduğunu Qarabağda separatizmin kökünün kəsilməsindən sonra Azərbaycan pasportu daşıyan şəxslər üçün viza məhdudiyətinin tətbiq edilməsi xahişi ilə Avropa İttifaqı Komissiyasına yazılı müraciət göndərməsi ilə nümayiş etdirib. Kayli Azərbaycanla Aİ arasında imzalanmış viza rejiminin sadələşdirilməsinə dair sazişin ləğvinə çağırırmışdır. Araşdırmalarla sübuta yetirilmişdir ki, Eva Kaylı separatçıları dəstəkləmək və Azərbaycana qarşı qondarma çağırışla çıxış etməyə erməni diasporunun fəal üzvü, Brüsseldə yaşayan erməni əsilli Yunanıstan vətəndaşı Kasper Karapetyan məcbur edib. Daha doğrusu, Karapetyan Almaz biznesindən əldə etdiyi çirkli pullardan Eva Kaylın cibini doldurmaqla onu məsləhinə və əqidəsinə (əgər varsa) xəyanət etməyə təhrik edib. İstintaq orqanları da Eva Kaylın Kasper Karapetyandan müəyyən tələbləri yerinə yetirmək qarşılığında rüşvət aldığı sübuta yetirib. Ona görə də, birmənalı şəkildə qeyd etmək olar ki, Avropa Parlamentinin Azərbaycana qarşı qəbul etdiyi qətnamə ikili standartlı yanaşmadan, qərəzdən və riyakarlıqdan başqa bir şey deyil. Tamamilə rüşvətə bulaşmış və siyasi dairələrin əlində oyuncağa çevrilən bir qurumun qəbul etdiyi hansısa qətnamə ciddi sənəd olaraq qəbul edilə bilməz. Bu, sadəcə qovluq arasında kağız parçasından başqa bir şey deyil. COP29 konfransı ərəfəsi Azərbaycan qarşı qərəzli qətnamə qəbul etməklə ölkəmizə təzyiqli göstərmək istəkləri də boş xəyaldan və arzudan başqa bir şey ola bilməz. Azərbaycan dövləti dünya siyasətində söz sahibi olan, iqtisadi uğurları, demokratik, azad cəmiyyət quruculuğu ilə tanınan və qəbul edilən dövlətdir. Yolumuz isə Ulu Öndərimiz Heydər Əliyevin müəyyənləşdirdiyi və ölkə Prezidenti, Fətəh Sərkərdə İlham Əliyevin çox böyük müdrikliliklə həyata keçirdiyi iqtisadi, siyasi, hərbi, diplomatik və digər sahələrdə qələbələr əldə etmək, zəfərlər qazanmaq yoludur. Bu siyasət nə qədər Azərbaycan dövləti var dəyişmədən davam edəcək.

İLHAM ƏLİYEV

Dünyaya insan gəlir. Eyni doğulanlar, fərqli insanlar dünyasına... Doğumlar nə qədər bir-birinə bənzərsə də, insanlar bir o qədər fərqlidir bu dünyada. Məşhur Maqomayevlər nəslinin davamçısı olaraq dünyaya göz açan Müslüm kimi. Hamı kimi doğulmuşdu, lakin illər sonra onun fərqliliyinə hər kəs şahid olacaqdı. Çünki Müslüm Maqomayev yumruq boyda ürəyinə böyük Azərbaycan sevgisini sığdırıb bir ömür "Ey, əziz anam, Azərbaycan! Sənə bağlıyam, Azərbaycan! Ömrümün mənası, qardaşlıq dünyası, anamın anası, Azərbaycan" deyərək dünyanı gəzəcəkdir, bütün konsertlərinin həm əvvəlində, həm də sonunda "Azərbaycan" deyəcəkdir. Həm qəlbindən, həm dilindən "Azərbaycan" kəlməsi düşməyəcək, onu ölkə-ölkə dünyanın hər yerinə özü ilə aparacaqdı. Əslində isə Müslüm Maqomayev "Azərbaycan"la bir ömür Vətəni dünyaya tanıdırdı. Bir Vətənə bir övladın sevgisini təcəssüm etdirirdi. Bir vətəndaşın necə Vətən daşı olmasını göstərirdi.

* * *

Bizim nəsillə Müslüm Maqomayevin səsinə kəşf edəndə gənclik çağına yenidən qədəm qoymuşdu. Uşaqlıq, yeniyetməliyin yəqin ki, başımızı qatan oyunları, əyləncələri bu tanışlıqda bir qədər bizi ləngitmişdi. O zamana qədər dinləməmiş deyildik Müslüm bəyi. Çünki o, hər an evlərimizdə idi. Lakin gözümüz gənclikdə daha çox açıldığından biz Müslüm Maqomayevin kim olduğunu elə o dövrdən anlamağa başlamışdıq. Çünki hər şeydən əvvəl televiziya ekranlarında yaraşığı bir adam görürdük. Bənzərsiz bir səsin fonunda isə fəqli bir insanı yaxından tanımış olurduq. Açıq bu insan bizə möcüzə kimi gəlirdi, desəm, daha çox yerinə düşər. Çünki onu həmişə səliqəli geyimdə, şux qamətdə, əzəmətli duruşda və heyranedicə bariton səsinin səhri ilə qarşılayırdıq.

Bakılı gənc dünyanı fəth edir

Doğum günündə olduğu kimi, anım günündə də Müslüm Maqomayevi xatırlayır, keçirdiyi ömür yoluna nəzər salırıq. Bu səbəbdən də xatırlayaq ki, kiçik yaşlarından istedadı kəşf edilən bu gözəl bəstəkar-müğənni 1950-ci illərin axırlarında, yeniyetməlik və ilk gənclik illərində Bakı məhəllələrindən birindəki həyətlərində, dostlarının arasında oxuyardı.

Bakıda tayı-bərabəri olmayan bu bariton səsi eşidən hər kəs istər-istəməz ona diqqət kəsilər, bu səsin səhrindən çıxma bilməzdi. Artıq 15-16 yaşında tanınırdı, öz pərəstişkarları vardı. Onu klublarda, məktəblərdə, institutlarda, hətta Bakı bulvarında oxumağa dəvət edirdilər. O isə bu dəvətlərin heç birini cavabsız qoymazdı.

Gənc Müslümün nadir səsi, qeyri-adi istedadı təbii ki, Azərbaycanın musiqi ictimaiyyətinin diqqətini də cəlb etmişdi. Məşhur dirijor və bəstəkar Niyazi onu çox sevirdi, sənətdəki hər addımına göz qoyur, qayğısına qalırdı. Oxumaqdan yorulmayan Müslüm təcrübəli pedaqoqlardan dərslər alırdı, hətta daha da cəlallənir və gözəlləşir, tembri zənginləşirdi.

O, ilk rəsmi uğurunu 1962-ci ildə qazanır. Maestro Niyazinin tövsiyəsi ilə tələbə və gənclərin Helsinkidə keçirilən VIII Ümumdünya Festivalına göndərilən Müslüm Bakıya medalla qayıdır. Populyar "Oqonyok" jurnalı onun portretini və "Bakılı gənc dünyanı fəth edir" başlıqlı məqalə dərc edir.

Qeyri-adi həyat yolu

Qeyri-adi uğurlara imza atan Müslüm Maqomayevin həyat və sənət yolu da qeyri-adi olmuşdur. 19 yaşında Helsinkidə gənclər festivalında, 1963-cü ildə Moskvada keçirilən Azərbaycan mədəniyyəti günlərində uğurlu çıxışları ilə şöhrət qazanmağa başlamışdı. 1960-cı illərdə Azərbaycan Dövlət

Opera və Balet Teatrının solisti olmuş, İtaliyanın Milan şəhərindəki "La Skala" teatrında təcrübə keçmiş, Enriko Pyatsa ilə "Seviliya bərbəri" operasından Fiqaronun, "Toska" operasından Skarpianin partiyalarını hazırlamışdır.

1966-cı ildə Parisin "Olimpiya" konsert salonunda ilk konsertini vermiş, 1968-ci ildə Azərbaycan Dövlət Konservatoriyasını bitirmiş, 1969-cu ildə Sopotda (Polşa) keçirilən Beynəlxalq Mahnı Festivalında ilk mükafatını almışdır.

1975-ci ildə "Azərbaycan Dövlət Estrada-Simfonik Orkestri"nin bədii rəhbəri təyin

Qleb Drozdovun sifarişlərini yerinə yetirmişdir. Belə ki, o, "İqor polku haqqında dastan" əsərinin motivləri əsasında hazırlanmış "Yaroslavna" tamaşasına musiqi bəstələmişdir. Özü həmin tamaşada knyaz İqor, Tamara Sinyavskaya isə Yaroslavna rolunu ifa etmişdir.

Tamara Sinyavskaya-Müslümün

Müslüm Maqomayev: susmayacaq nəğmə

"Melodiya"sı

Nə qədər bacarıqlı, istedadlı, qabiliyyətli olursan, ol, istər kişi, istərsə də qadın olsun, gözəl həyatı ailə tamamlayır. Ailəsiz insan özünü həyatda tapa bilmir, sanki yarımçıq qalmış bir işin öhdəsindən gələ bilmir. Lakin ailə sanki uğurların da davamıdır. Həzrin bir musiqidir, qulaq asdıqca doymadığını hiss etdiyim musiqi. Elə buna görə deyildimi Müslüm "Melodiya" mahnısını Tamara Sinyavskaya əsl sevgi nəğməsi olaraq həsr etmişdi.

Bir ömür bir-birini sevən, çətin gündə də, xoşbəxt günlərdə də sevinc və kədəri bölüşən bu iki insan həm də gözəl bir ailədə birləşib, onu 35 ilə çatdıra, üli hissələrini yaşada bilməmişdilər. Bu insanları sevgi ilə yanaşı, həm də hörmət hissi bir-birinə bağlayırdı. Tamara xanımın dediyi kimi: Sevgidən, bağlılıqdan başqa, daha bir hissə var – dərin hörmət. Bax, əgər biz bir-birimizlə mübahisə etsək də, bu çox emosional, ucadan olur – amma 3 dəqiqəlik. Biz ayrı-ayrı otaqlara çəkilib...və sonra çıxırıq: söhbət nədən gedirdi, yağışını keçdi? Vəssalam. Mən Müslümə kişi mənşəyinə görə çox hörmət edirəm. O müdrikdir...Ümumi maraqlarımız çox idi. Xüsusən söhbət musiqidən, oxumadan gedəndə. Müslüm televizorla onda güclü emosiyalar yaranan kiminsə çıxışını görən kimi dərhal mənə deyirdi: "Sən bunu eşitdin?". Və "suallar və cavablar", heyranlıq və ya hiddətlə dolu axşam başlayırdı. Müslüm çox emosional insan idi, lakin buna baxmayaraq bizim zövqlərimiz və rəylərimiz demək olar ki, hər zaman üst-üstə düşürdü. İndi bu əyləncəli dialoqları aparmaq üçün heç kim yoxdu...

Azərbaycan Müslüm Maqomayevi yaşadır, yaşadacaq

Bizim xalq qədirdən xalqdır. Həm

məz.

Müslüm Maqomayev Bakıda dəfn olunub. Ömrünün sonunadək Azərbaycanla birlikdə dünyanı gəzən bu bənzərsiz istedad sahibi ömrün son günü Vətənin torpağında uyudu. Çünki xalqımızın belə bir qədim deyi-mi də var: gəzməyə qərrib ölkə, ölməyə Vətən yaxşı.

Və son-əlvədə, ey Bakı

Müslüm Maqomayevin Sergey Yesenin sözünə bəstələdiyi və yalnız evindəki studiyada yazdırmağa macal tapdığı "Əlvədə, ey Bakı" mahnısı onun sonuncu əsəri olub. Maraqlıdır, bu, bir təsadüf idimi, yoxsa həyatın gərdişimi?.. Nə üçün onun son əsəri məhz "Əlvədə, ey Bakı" olub?

Həyat bəzən bizə elə töhfələr bəxş edir ki, onun nə olduğunu zamanla anlayırıq. Elə "Əlvədə, ey Bakı" da həyatın Müslüm Maqomayevə töhfəsi olub. Bir ömür həyata töhfəsini verən sənətkar həyatın son töhfəsi. Bu töhfənin düşündürən cəhəti onun Bakı ilə, həm də vidalaşmaq kimi incə hissələrlə bağlı olmasıdır. Müslüm Maqomayev nə üçün musiqi bəstələmək üçün bu şeiri seçmişdi? Nə üçün "Əziz Bakı, əlvədə! Son görüşdür, əlvədə. Bir həyəcan, bir kədər könlümü etmiş Vətən. Ürəyim narahatdır bu ayrılıq çağında..." ifadələrinə musiqili nəfəs vermişdi? Bəlkə bu ifadələri elə ömrün son günü, son gün deyəcəyi söz kimi düşünürdü?..

Bu gün də Müslüm Maqomayevi dərin hissələrə anır, onu dərin hörmət və sayğı ilə xatırlayırıq. Çünki onu Bakıya əsla "əlvədə" demiş sanmırıq. O, Bakıdadır, paytaxtdan bütün Azərbaycana yayılan nəğmələrindədir. Bu nəğmələr susmayacaq ki, Müslüm Maqomayev də unuduldu...

Mətanət Məmmədova

BRICS yalnız müstəqil dövlətlərin birliyidir

Xəzər Strateji Araşdırmalar İnstitutunun (Rusiya) baş direktoru İqor Korotçenko Kazanda keçirilən üç günlük BRICS sammitinin yekunlarına dair "Moskva-Baku" portalına müsahibəsində Rusiya və Azərbaycanın mövqeləri ilə bağlı maraqlı məqamlara toxunub. Müsahibəni oxucularımıza təqdim edirik.

- Rusiyanın sədrliyi ilə Kazanda keçirilən üç günlük BRICS sammiti genişmiqyaslı tədbir kimi göründü. Bu, Rusiya Federasiyasının bu gün dünyada ciddi niyyətlərini və ciddi mövqeyini nə dərəcədə nümayiş etdirir?

- BRICS Qərb inteqrasiya formatlarına alternativdir. O, suveren, müstəqil dövlətlərin çalışacağı perspektivli platformaya, qarşılıqlı fəaliyyət formatına çevrilir. Dünyanın əksər ölkələrinin suveren inkişafı və davamlı gələcək

"Prezident İlham Əliyev BRICS sammitində çıxışı ilə müasir dünyanın aparıcı siyasi liderlərindən biri olduğunu göstərdi"

digər dövlətlər üçün bu birlik bu gün siyasi və iqtisadi suverenliyin qurulmasına kömək edə bilər. Rusiya BRICS-in hazırkı sədri kimi assosiasiyanın əsas iştirakçısı kimi özünü tamamilə təmin edir. Və o müstəqildir, o cümlədən Qərbdə səslənən qiymətləndirmələrdən asılı olmayaraq. Kimin harada nə dediyini düşünməyə ehtiyacımız yoxdur. Bu gün biz müasir dünyada öz rolumuzu, yerimizi, əhəmiyyətimizi dərk etməli, müstəqil siyasət qurmalıyıq.

- BRICS-də Azərbaycanın perspektivləri necədir?

perspektivini təmin etmək üçün.

- BRICS dövlətlərinin və bu beynəlxalq assosiasiyaya qoşulmaqda maraqlı olan ölkələrin konsolidasiyasından nə dərəcədə danışmaq olar. Yoxsa BRICS gələcək yolunu ciddi şəkildə nəzərdən keçirməyi tələb edir?

- BRICS-in əsas prinsipi hər bir ölkənin suverenliyinə hörmətdir. Üstəlik, bu format anti-Qərb deyil; BRICS ona üzv olmaq istəyən onlarla dövlət üçün cəlbədidir, ona görə ki, üzvlük bu ölkələrin suverenliyinə xələf gətirməyəcək və onlara inkişaf və tərəfdaşlarla bərabər hüquqlu qarşılıqlı fəaliyyət imkanı verəcək.

Rusiya bir daha göstərdi ki, qeyri-Qərb dünyasının liderlərindən biridir. BRICS-in iqtisadi inteqrasiya məsələlərini milli valyutalarda qarşılıqlı hesablaşmalar əsasında həll etməsi, kənardan (ABŞ, Böyük Britaniya və Avropa İttifaqının) sanksiyalara məruz qalmayacaq müstəqil hesablaşma sistemi qurması vacibdir. Bu, bir çox ölkələr üçün cəlbədidir. Bir çox ölkələr anlayır ki, istənilən vaxt sanksiyaların hədəfinə çevrilə bilərlər. Onlar Qərbin müəyyən layihələrinin iştirakçısı olmaqla, təəssüf ki, onların qəbul etməyəcəyi qərarlardan özlərini asılı vəziyyətə salırlar.

BRICS-də suverenliyin pozulması yoxdur. Qlobal cənub dövlətləri və

- Bu gün Azərbaycan beynəlxalq münasibətlərdə məsuliyyətli iştirakçı kimi mövqe tutur. Bu, ilk növbədə Cənubi Qafqazda baş verən son hadisələr fonunda geosiyasi çəkisini kəskin şəkildə artırmış ölkədir. Azərbaycanda irimiqyaslı enerji və infrastruktur layihələri həyata keçirilir. Azərbaycan Respublikasının isə çəkisi artır.

Üstəlik, müasir nəqliyyat logistikası sistemində əsaslanan Azərbaycan təkcə Cənubi Qafqazda deyil, bütün Avrasiyada ən mühüm geoiqtisadi oyunçudur. Bu səbəb və şərait nəticəsində Azərbaycanın siyasi, iqtisadi, hərbi statusu və çəkisi xeyli artmışdır. Bunu bu gün hamı tanıyır. Ən əsası isə Azərbaycan milli maraqların müdafiəsinə yönəlmiş suveren siyasət yürüdür. Azərbaycan heç kimlə qarşıdurma axtarmır və hamı ilə eyni dərəcədə yaxşı münasibət quran dövlət kimi çıxış etməyə hazırdır.

ABŞ isə Azərbaycana təzyiqli göstərməyə, şantaj etməyə çalışdı, amma heç nə alınmadı. Bu təzyiqlər Baydenin Prezident İlham Əliyevə xüsusi müraciət yazması və onu Ermənistanla sülh müqaviləsinin tezliklə imzalanmasına inandırma cəhdi ilə tamamlanıb. Təbii ki, Azərbaycan ilə tamamlanıb. Təbii ki, Azərbaycan belə bir sazişi o zaman bağlayacaq ki, bu saziş tam hazır olsun və Amerikanın "istədiyi" deyil, sülh və

sabitlik maraqlarına cavab versin.

Prezident İlham Əliyev BRICS sammitində çıxışı ilə müasir dünyanın aparıcı siyasi liderlərindən biri olduğunu göstərdi. Güclü, özünə güvənən, strateji məqsəd qoyan, böyük intellektual üföqlü. Bu gün çoxlarının dövlətin başında olmasını arzuladığı liderdir. O cümlədən bir çox Avropa ölkələrinin. Azərbaycan bu gün Cənubi Qafqazda açıq-aşkar hökmranlıq edir. Əliyev təkcə dövrün tendensiyalarını hiss etmir, həm də öz regionunda və onun hüduqlarından kənarda daha çox müasir siyasəti formalaşdırır. Azərbaycan bu gün obyektiv olaraq bu regionun taleyi üçün məsuliyyət daşıyır.

- Paşinyan və Əliyev BRICS sammitində görüşdə, sonra isə fərdi danışıqlar çərçivəsində fəal təmasları ilə özlərinə çox ciddi diqqət çəkdi. Putin də buna diqqət yetirib. Azərbaycan və Ermənistan liderlərinin Rusiya ərazisində belə aktiv danışıqlar aparması (İrəvanın qərb-yönlü vektora görə Rusiyada belə danışıqlar aparmaqdan dəfələrlə imtina etməsi nəzərə alınmaqla) Rusiyanın imicinə, o cümlədən Zaqafqaziyada apardığı siyasətdə Moskvanın imicinə nə dərəcədə xeyir verir?

- Bu, Bakı ilə İrəvan arasında razılaşmaların çox ciddi ehtimalıdır. Bu, tam hüquqlu sülh müqaviləsinə nail olmaq üçün firsətdir, Qərbin və Ermənistanın təklifi ilə cüzi və kəsilməmiş müqavilə deyil, tam hüquqlu sülh müqaviləsidir. Təbii ki, Paşinyanın BRICS sammitində Azərbaycan və Rusiyaya münasibətdə davranışı İrəvanın Moskva ilə Qərb arasında, sülh və Bakıya qarşı revanşizm arasında "yelləndiyinin" daha bir göstəricisidir. Azərbaycan və Ermənistan liderləri arasında danışıqların Kazanda baş tutması Bakı və Moskvanın İrəvana təsir edə biləcəyinin daha bir göstəricisidir.

Tərcümə - Elçin Bayramlı

Yox, Cavid əfəndi, yox...

Metanət Məmmədova

Səhər işə gələrkən böyük ədibi-bu gün doğum günü olan Hüseyn Cavid yolboyu xatırlamışam. Kimlər gəldi, kimlər getdi bu dünyadan, İlahi, deyərək... Sanki bu günümüz üçün yazılmış əsərlərini bir-bir düşünərək, obrazları ilə söhbətləşərək...

Lakin yolda və metroda gördüklərim səhərdən bəri böyük əsərləri ilə xatırladığım ədibin ən kiçik-"Qız məktəbində" əsərini daha çox xatırlatdı mənə və sanki ürəyimdə bu əsərə bir nəzire yazmışam kimi piçildamağa başladım.

Cavid Əfəndi, bir qız gördüm, yolda, xeyr, Gülbahar deyildi. Ola da bilməz. İndi ta qızlara Gülbahar, Fatmanisə, Zəhra, Güləbətin isimlərini verən kimdir? Adını da soruşmaram, çünki "sənə nə var"dan başqa eşidəcəyəm olmaz.

Atası da olar, anası da, hələ üstəlik babası zəngin də olar bu qızın. Lakin bəyzadə ola bilməz. Çünki bəyzadənin qızı heç inanmıram ki, göbəyini açıb küçəyə çıxa. Bəyzadənin qızının heç inanmıram ki, ətəyi dizindən iki qarış yuxarı ola. İnanmaram ki, bəyzadənin qızı budu, dizi cırıq-cırıq, əti görünən şalvarda küçəyə çıxa...

Xeyr, Gülbahar ola bilməz bəzi qızların adı. Zəngin qızı ola bilərlər, lakin bəyzadənin qızı? Xeyr, əsla mümkün deyil. Çünki bəyzadənin qızı metroda özündən dəfələrlə yaşlı insanların qarşısında çantasından tuş çıxarıb kirpiklərini rəngləməz. Bütün diqqətləri utanmadan, qızarmadan üzünə çəkməz...

Gülbahar kimi inciləri də var, altın bilərəkləri də bu qızların. Qollarındadır, boyunlarında, həm də qatbaqat... Baxdıqca düşünürəm ki, bu inciləri kaş ki, inciye çevirə bilərdik. Bu bilərəkləri kaş ki, xərcləyib ətkələri, köynəkləri uzada bilərdik ki, bu qızların göbəkləri, baldırları bayırda qalmasın. Bu bilərəkləri kaş bir qatmalı köynəklərin qollarına çevirə bilib, heç olmasa onu iki barmaq edə bilərdik ki, bu qızların qollarının altı bayırda qalmazdı...

Onlara da müəllimləri dəfələrlə söyləyir, anaları söyləməsə də, bizlər "onların yox qiyməti, bir qızın ancaq bilgidir, təmizlikdir ziynəti"ni yazmaqdan barmaqlarımız duyğun bağlayıb. Lakin indi deyilən söz qulaqlara sırğa kimi asılmır, Cavid əfəndi, bir qulaqdan alınıb, o biri qulaqdan havaya buraxılır.

Bir qızın zineti həm də astadan danışmaqdır. Lakin yolda-rizdə bəzən qarşına bir dəstə qız çıxır, səslərinin küçədə əks-sədasını eşidirsən, onların yerinə xəcalet çəkirsən. Hələ gülmək-şaqıldamalarını demirəm, Cavid əfəndi...

Bəlkə onlar da Gülbahar kimi Allahı da sevir, ata-analarını, müəllimlərini, bütün insanları da sevirlər. Lakin buna da bir az şübhəm var, Cavid əfəndi.

Soruşsan, nədir şübhən? Deyərəm ki, Allahını sevən o libasları sevməz. Allahın ona bəxş etdiyi gizlində qalmalı əzaları müdam açıqda saxlamaz.

Ata-anasını sevən, evdən üz-gözü tərtəmiz çıxıb, metroda insanların arasında gözlerini boyamaz. Evdən uzun ətkə çıxıb, blokda onu yuxarı qatlamaz. Evdən çıxandan sonra köynəyin ətəyini yuxarı qaldırıb göbəyini insanlara göstərməz...

Cavid əfəndi, onlar müəllimlərini sevsələr, yolda üz-üzə gələndə bir kənara çəkilib ona yol verərlər. Ucadan "salam müəllim, müəllimə", deməklə sevgi bitmir. Sevgi hörmət, sayğıdır...

Gülbahartək bütün insanları sevdiklərinə də şübhəli qalırım. Çünki bütün insanları sevsələr, onlara verilən nəsihəti, tövsiyəni də səmimiyyətlə qarşılaydılar, deyilmi?

Cavid əfəndi, sənin Gülbahara verdiyin sualın birini indi bəzi qızlara vermək mümkündürmü, sanırsan? Adın nədir, baban varmı, zənginmidir, sənin incilərin, altın bilərəklərin varmı, kimi sevirsen, bəs daha kimi sevirsen??? Yox, Cavid əfəndi, yox... İnanın, bu sualların hər birinə təhqiramiz cavab alarsan.

Səni necə gözəl xatırlamışdım, Cavid əfəndi, səhər çağından. Lakin heyiflər olsun ki, cəmiyyətin sağalmağın bilməyən "yaraları"ndan axan çirk ovqatımı tamamilə təlx etdi. Ruhun şad olsun, Hüseyn Cavid əfəndi. Nə yaxşı ki, bizimsən və bizimləsən...

Erkən nikah: övladımıza kölə kimi baxmayaq...

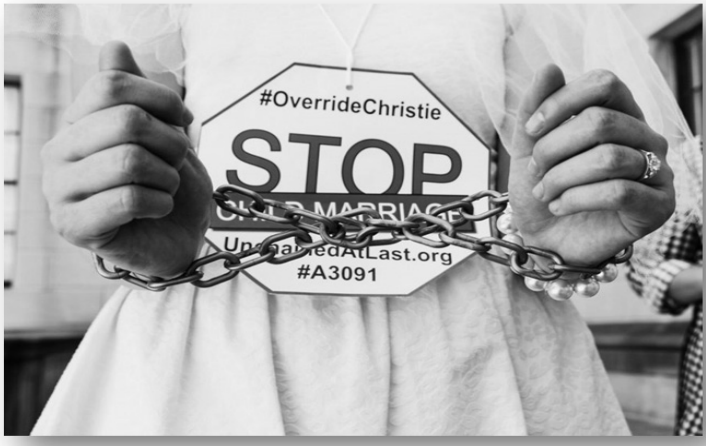

Erkən nikaha sövq etmək, razılıq vermək, ümumilikdə insanlığa qüsurdur. Bu, valideynlik kimi böyük məsuliyyəti çiyinlərinə alan ata-ananın, bəzən nənə-babanın, yaxın qohumların hər birinin günahıdır. O günah ki, doğma balasını, nəvəsini öz əlləri ilə oda atmaq, onun gələcəyini baltalamaq, arzularının, istəklərinin üzərinə qara kabus çökdürmək anlamındadır. Sabahı görə bilmək, övladının nələrə üzlaşəcəyini düşünmək kimi hisslərdən məhrum olmaq deməkdir.

Təəssüflər olsun ki, XXI əsrə gəlib çıxmağımıza baxmayaraq hələ də köhnə fikirlər insanları var. İllərdir, bu nikahların acı nəticəsini görə-görə yenə də səhvə yol veririk. Çox təəssüf ki, bütün dünyada olan bu problem ölkəmizdə də var və bu qədər maarifləndirmə işlərinin aparılmasına baxmayaraq davam edir. Bu barədə danışaq.

Qadın, həyat yoldaşı, ana olmağa hazırsanmı?

Bəli, övladımıza kölə kimi baxanda, onun hüquqlarını tapdalayanda və ya heç bir hüququnun olmadığını zənn edəndə onu erkən nikaha sövq edirik. Statistik məlumatlara əsasən 2022-ci ildə ölkəmizdə 18 yaşadək 270 qız nikaha daxil olub. Bunun illər üzrə ən yüksək göstərici kimi, 1993-cü ildə 5044, 2007-ci ildə 5023, 2008-ci ildə 5544, 2011-ci

ildə 5138 qızın erkən nikaha daxil olması qarşısında zəif qalmasının səbəbi 2012-ci ildən Azərbaycan Respublikası Ailə Məcəlləsinin 10-cu maddəsinə əsasən nikah yaşının 18 yaş müəyyən edilməsi ilə bağlıdır. Qanunvericiliyə əsasən üzrlü səbəblər olduqda nikah yaşı 1 ildən çox olmayaraq azaldıla bilər. Belə olan halda 270 nəfərin hamısına üzrlü səbəb də şamil edə bilmərik. Çünki belə olarsa, digər üzrlü səbəbi çıxmaq şərtilə, bu da bizim qüsuru-muzdur. Deməli, övladımıza düzgün tərbiyə verə bilməmişik, onu doğru yetişdirməyi bacarmamışıq.

270 nəfər 18 yaşa çatmayan qızın nikahı 270 valideynin, 2-yə vuranda isə 540 nəfər günahıdır. Bu, hələ rəsmi statistika-dır, qeydiyyatda alınmamış onlarla belə nikah var ölkəmizdə. Deməli, 270 nəfər qız öz ailəsi tərəfindən istismar olunub, onların hüquqları valideynləri tərəfindən əlindən alınıb. Və yaxud da hüquqlarının nədən ibarət olduğu bu qızlara təlqin olunmayıb. Beləliklə də onlar erkən nikaha daxil olublar və bu da onların gələcək psixoloji vəziyyəti üçün zəmin yaradıb. Axı onlar həyatın, ailənin,

qayınana-qayınata, ər qayğısının, uşaq doğmağın, onu böyütməyin nə olduğunu yetəri qədər anlamır.

Uşaqdan söz düşmüşkən, 2022-ci ildə ölkə üzrə 18 yaşadək analar tərəfindən 2011 uşaq doğulub. Bu isə o deməkdir ki, 2011 uşaq ya ölümlə və ya baxımsızlıqla qarşı-qarşıya qalıb. Çünki onları dünyaya gətirən ananın hələ özünün qayğıya ehtiyacı var.

Maraqlıdır, qızlarını erkən ərə verən valideynlər onlara heç sual verirlərmi ki, qızım, sən qadın, həyat yoldaşı, ana olmağa hazırsanmı? Ümidvaram ki, bu sualı versələr, cavabında çarəsiz baxan gözlərlə qarşılaşarlar.

Erkən nikaha ciddi cəza son qoya bilər

Erkən nikaha bütün regionlarda, hətta paytaxtda da rast gəlmək olur. Belə nikah haqqında statistikanın nə göstərməsindən asılı olmayaraq, hər kəsə məlumdur ki, o, daha artıqdır. Və belə qənaətə gəlmək olur ki, nə qədər ki, erkən nikaha sövqetmədə ağır cəza qaydaları tət-

biq olunmayıb, bu, belə də davam edəcək. Söhbətimizin bu yerində bu gün media-nın gündəmi olan bir erkən nikah haqqında danışmaq istəyirəm. Bakıdan Cəlilabada 16 yaşlı qız qaçırılıb. Qız, qaçması üçün valideynlərinin razılığı olduğunu da bildirib: "Anamın əmisi oğludur, oğlan özü qaçırılıb, hazırda Bakıya işləməyə gedib. Məktəbdən çıxmaq mənim qərarımdır. Burada sevgilimin anası və atası ilə birgə yaşayıram". Hadisə polis əməkdaşları tərəfindən nəzarətə götürülüb. Hazırda araşdırma aparılır.

Görünür ki, biz bu təkəklərlə əsrlər öncəyə qayıdırdıq. Bu ixtiyarı kim verir qızın və oğlanın ata-anasına ki, onlar azyaşlı qızın ərə getməsinə razılıq, oğlanın da valideynləri qapını onların üzünə açır? Hər iki ailənin başçıları haqqında ciddi cəza tədbiri görülməlidir. Belələri cəza almıdıqca cəmiyyətdə fikir formalaşır ki, nə istəsək edə bilərik, odur, filankəsə heç buna görə cəza verən olmadı.

Kütləvi informasiya vasitələri, aid qurumlar erkən nikahların qarşısının alınması, bununla uşaq ölümlərinin, boşanmaların

da azalması məqsədilə mübarizə apardığı bir vaxtda belə hadisələrin baş verməsi insanların dünyadan xəbərsiz olması təsəvvürünü yaradır. Görünür, həm paytaxt Bakıda, həm də regionlarda bu sahədə maarifləndirmə tədbirləri hələ də lazımı səviyyədə deyil.

Bu sahədə ciddi cəza mexanizmi tətbiq

olunmalıdır. Elə bir mexanizm ki, qorxu effektində olmalı, bu fikrə düşənləri çəkindirməlidir. Yoxsa görünür ki, belə insanlarla başqa cür mümkün olmayacaq.

Məlum hadisə ilə bağlı söhbətledi-yimiz jurnalist-sosioloq Lalə Mehralı nəzarət və cəza sisteminin təkmilləşdirilməsi və sərtləşdirilməsi fikrindədir: Zənnimcə, bəzən erkən nikaha rəvac verən insanlara, uşaqların valideynlərinə, qarşı tərəfə humanist davranılır. Xüsusilə də qız uşaqlarının erkən nikaha cəlb edilməsi ilə bağlı məsuliyyətə cəlb etmə məsələsində valideynlərlə yanaşı, qızla evlənen adam da məsuliyyət daşıyır. Çox vaxt bu adam yaşı çox olan biri olur, amma yaşına görə etdiyinin fərqində olmur. Qanunlarımız humanist davranır bu adamlara. Uşaqları erkən nikaha məcbur etmək eyni zamanda bir neçə hüquqlarının əlindən alınması deməkdir. Erkən nikah təhsil hüququnun məhdudlaşdırılması və ya tamamilə əlindən alınması, bədən toxunulmazlığının pozulması, istismarı deməkdir. Bu baxımdan dəyərləndirsək, həm uşaq istismarı, həm erkən evlilik, həm də təhsil hüququnun əlindən alınmasına görə analiz aparılıb cəza tətbiq olunmalı, sərtləşdirmə bu ümumi nəticəyə görə olmalıdır.

Sevindirici haldır ki, artıq bu kimi məsələlərə ümumi ictimai qınaq var. Belə ki, bir neçə ay əvvəl Milli Məclisdə nikah yaşının azaldılması ilə bağlı istisnaların ləğv edilməsi, on altı yaşına çatmayan şəxsin erkən evliliyinin təşkilinə, həmin yaşda olan şəxs barəsində evliliyə dair sövdələşməyə daxil olmağa, erkən evliliklə bağlı mərasimlərin keçirilməsinə və dini kəbinkəsməyə görə geniş subyektlər dairəsi üçün məsuliyyətin müəyyən edilməsi təklif olundu. 21 iyun 2024-cü il tarixdə Azərbaycan Respublikasının Prezidenti Azərbaycan Respublikasının Ailə Məcəlləsində, Azərbaycan Respublikasının Cinayət Məcəlləsində və Azərbaycan Respublikasının İnzibati Xətalər Məcəlləsində dəyişiklik edilməsi haqqında

Azərbaycan Respublikasının Qanununu təsdiq etdi. Qanun 21 iyul 2025-ci ildən qüvvəyə minəcək.

Erkən nikaha tibbi yanaşma

Erkən nikahın mənəvi tərəfləri kimi, tibbi tərəfi də vardır. Bu, sonrakı dövrdə özünü göstərir. Ginekoloq Aysən Məmmədli qeyd edir ki, erkən nikah həm qadın, həm də kişi üçün müxtəlif problem deməkdir. Gələcək nəsillərin sağlamlığı yeniyetmə qızların - gələcək anaların sağlamlıq vəziyyətindən birbaşa asılıdır. Erkən nikahda fiziki və psixoloji baxımdan hazır olmadan hamiləlik baş verir, bu zaman doğuş və ölüm riski yaranır, nəticə etibarilə isə ana və uşaq ölümlərinin sayı artır. Həmçinin yeniyetmələrdə reproduktiv sağlamlıqla bağlı problemlər yaşanır.

Fizioloji cəhətdən ideal doğuş yaşı 20-30 arasında olmalıdır. Qadınlar tez ana olduqda orqanizm hamiləliyi özünə yad cisim kimi hesab edir və hormonlarda problem yarana bilər. Qadının dünyaya uşaq gətirməsi üçün ən az yaş 20-dir. Tədqiqatçılar hesab edirlər ki, əgər erkən nikahların sayı 10 faizə qədər azalarsa, bu, bütövlükdə 70 faizə qədər ana və uşaq ölümünün azalmasına gətirib çıxarar.

Bundan başqa, erkən nikahların və erkən hamiləliyin yalnız ana və körpə üçün deyil, cəmiyyət üçün də mənfi fəsadları ola bilər. Belə ki, təhsilsiz və nikahsız gənc ananın problemi təkcə onun cəmiyyətin inkişafı üçün töhfə vermək imkanından məhrum olması ilə bitmir, o, hətta ailəsi ilə birlikdə bu cəmiyyətdə artıq yükə çevrilə bilər.

Erkən nikaha son!

Statistikaya görə, indiyədək dünya miqyasında 650 milyondan çox qadın uşaq yaşlarında evliliyə sövq edilib. Hər il ən azı 12 milyon qız 18 yaşına çatmadan evlənilir və ya buna məcbur edilir. Bu isə hər dəqiqədə 28 qızın erkən nikaha daxil olması deməkdir. UNICEF-in məlumatına görə, ən zəif inkişaf etmiş ölkələrdə bu rəqəm iki dəfə artıqdır. Orada qızların 40% -i 18 yaşından, 12% -i isə hətta 15 yaşından əvvəl ərə verilir. Bu təcrübə xüsusilə münə-qişələrdən əziyyət çəkən və humanitar böhran şəraitində olan ölkələrdə daha çox müşahidə edilir. Bu baxımdan mütəxəssislər ən çox Cənubi Asiya və Afrikanın Sahara bölgəsini qeyd edirlər.

Belə qənaətə gəlmək olur ki, hər dəqiqədə 28 qız erkən nikaha daxil olmaqla, hər dəqiqədə dünya üçün 28 problem yaranır, 28 belənin təməli qoyulur. Bu dəqiqələr saata, saatlar aylara, illərə çevriləndə isə dünya qloballaşan problemlər qarşısında aciz qalır. Odur ki, erkən nikah məsələsini bir dəqiqə də yaddan çıxarmamalı, onunla hər saniyə mübarizə aparmalıyıq.

Qızlarımıza kölə kimi deyil, əzizimiz, onu bizə bəxş edən Ulu Yaradanın hədiyyəsi kimi baxaq. Bu zaman onu incitməyin nə qədər günah olduğunu da dərk etmiş olarıq.

Mətanət Məmmədova

Avropa İttifaqı (Aİ) ölkələrində insan hüquqları problemləri tam və obyektiv şəkildə işıqlandırılmır. Məsələn, Aİ daxilində son dövrlərdə artan islamofobiya, ifrat sağçılığın güclənməsi və türkofobiya ciddi narahatlıqlar doğurur. Hətta son illərdə Ukrayna münaqişəsi ilə əlaqədar olaraq ukraynafobiya da ortaya çıxıb. Bu problemlərin dərinləşməsi, Aİ ölkələrində insan hüquqlarının qorunması məsələsində ciddi çatışmazlıqların olduğunu göstərir.

olub. Təkcə Əlcəzair Fransa müstəmləkəçiliyinə qarşı yüz ildən artıq döyüşüb. Əlcəzairdə bir milyondan çox insanın etnik təmizlənməyə məruz qalması, qətlə yetirilməsi, bu ölkədə nüvə silahlarının sınaqlarının keçirilməsi üçün ərazilərin çirkəndirilməsi və beş milyondan artıq minanın basdırılması məhz rəsmi Parisin bəşəri cinayətləridir. Həmin basdırılan minaların xəritəsi bu gün də Əlcəzair hökumətinə təqdim edilməyib. Baxmayaraq ki, Əlcəzair 60 ildən artıqdır ki, rəsmi Parisin müstəmləkəsindən azad olub.

Son vaxtlar Əlcəzairlə Yeni Kaledoniya tarixində oxşar cəhətləri müqayisə edirlər. Belə ki, Yeni Kaledoniyanın azadlıq mücadiləsinə qarşı rəsmi Parisin aqressiv davranışı Əlcəzairdə törətdiyi qırğınlarla bənzədilir.

Yeni Kaledoniya adası uzun illərdir ki, Fransanın müstəmləkəçilik siyasətindən əziyyət çəkir. Sahəsi 19 min kvadratkilometr

Avropada diskriminasiya, islamofobiya, miqrantlara qarşı nifrət tüğyan edir

İslamofobiya Avropa İttifaqında geniş yayılmışdır və bu, sosial gərginliklərə səbəb olur. Son illərdə ifrat sağçı partiyalar və qruplar müsəlman əhalini hədəf alan təbliğat və hücumları ilə tanınır. Avropa İttifaqının bəzi ölkələrində müsəlmanlara qarşı ksenofobiya və irqçilik halları artır. Bu cür yanaşmalar yalnız müsəlman icmaları arasında narazılığa səbəb olmur, həm də cəmiyyətin parçalanmasına yol açır. Avropada müxtəlif ölkələrdə miqrantlar və müsəlman icmalarının hüquqlarının pozulması halları geniş yayılıb. Bu gün Avropanın insan hüquq və azadlığı prinsiplərinə barmaqarası yanaşması, haqq-ədalətin deyil, korporativ cılız maraqların köləsinə çevrilməsi, korrupsiya və rüşvət bataqlığında boğulması, hətta beynəlxalq təsisatlarının belə adının çirkli pulların yuyulmasında hallanması, silah və zor gücünə danışıqlar və sülhdən daha önə

olan ərazi Sakit okeanın cənub-qərb hissəsində adalardan ibarətdir. 268 min nəfərdən çox əhalisi olan ada 1853-cü ildən Fransanın müstəmləkəsi altındadır. Fransa digər ərazilərdə olduğu kimi, burada da insanların azadlıq çağırışına məhəl qoymur, onların haqlarını kobud şəkildə tapdalayır.

Siyasi mülahizələrlə həbs olunan şəxslər də Avropa İttifaqının insan hüquqları sahəsində problemlərini vurğulayan məsələlərdən biridir. Məsələn, Yeni Kaledoniyaada Fransa hakimiyyəti tərəfindən etiraz hərəkatı yatırılarkən 11 nəfər fəal həbs edilmiş və Fransaya göndərilmişdir. Bu şəxslərin həbsi və onların etiraz hüquqlarının pozulması Avropa insan hüquqları standartları ilə ciddi ziddiyyət təşkil edir.

Son nəticə olaraq, Avropa İttifaqının insan hüquqları sahəsindəki problemləri,

daşımaq arzusu "köhnə qitə"də ali dəyərlərin zərər qədər də qiymətləndirilmədiyini göstərir.

Avropa İttifaqı bu acınacaqlı mənzərənin fonunda miqrantların müdafiəsində ciddi boşluqlar yaşayır. Son illərdə Avropa sərhədlərində və Aralıq dənizi boyunca miqrantların kütləvi şəkildə ölməsi halları müşahidə olunur. Bu cür faciələrin çoxu hakimiyyət orqanlarının yetersiz tədbirləri və sərt miqrasiya siyasətləri nəticəsində baş verir. Miqrantların insanlıqdan kənar şəraitlərdə yaşamaq məcburiyyətində qalmaları geniş tənqidlərə səbəb olur. Özəlliklə Fransa miqrantlara qarşı daha acınacaqlı mövqe tutur. "The New York Times" da yer alan məlumata görə, Fransa hakimiyyəti Yay Olimpiya Oyunları ərəfəsində 5 minə

yaxın evsiz miqrantı Parisdən qovmuşdu. Qeyd olunurdu ki, Parisdə Olimpiya kəndi minlərlə insanın küçə düşərgələrində və ya tərk edilmiş binalarda yaşadığı ən kasıb şəhərrətrafı qəsəbələrəndən birində yaradılmışdı. Qəzetin məlumatına görə, Parisdə və onun ətraflarında 100 minə yaxın evsiz yaşayır.

Fransada baş verən "Sarı jiletli" hərəkatı da insan hüquqlarının pozulmasının bir başqa bariz nümunəsidir. Evsiz miqrantların Parisdən qovulması, bu hərəkatın fonunda baş verən hüquq pozuntularının yalnız bir hissəsidir. Hərəkatın liderləri həbs edilib, bəziləri isə hüquq-mühafizə orqanlarının kobud müdaxiləsi nəticəsində həyatlarını itiriblər. Hökumət tərəfindən tətbiq edilən sərt tədbirlər və bu etiraz hərəkatını yatırmaq

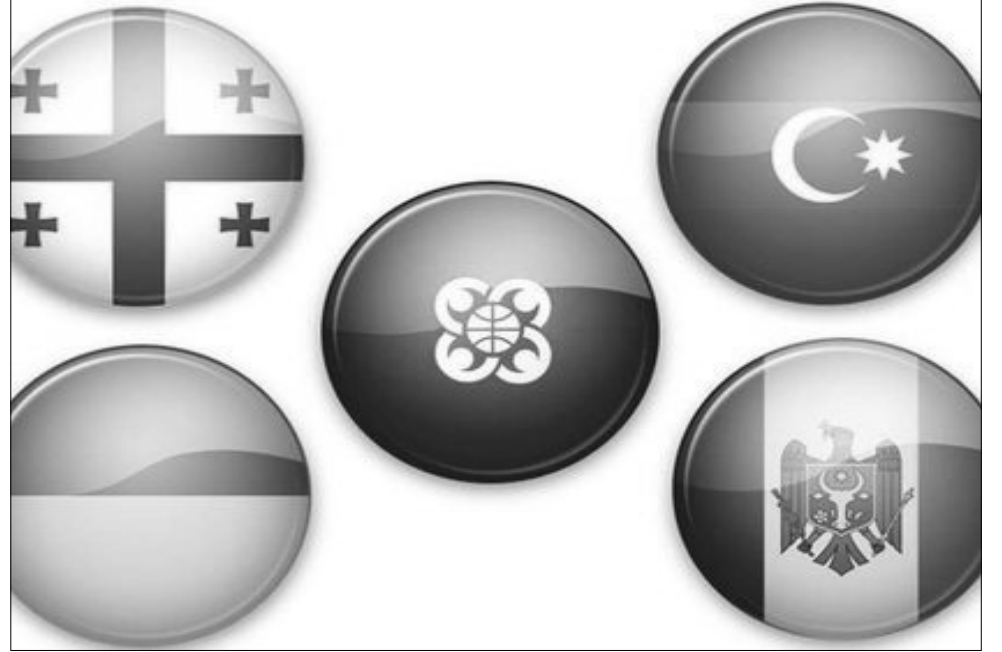
üçün güc tətbiqi, Fransanın demokratiya və insan hüquqları sahəsindəki nüfuzuna xələl gətirib.

Avropa İttifaqı daxilində neokolonializm müzakirələri də aktuallığını qoruyur. Əksər hallarda keçmişdəki kolonial siyasətlər hələ də davam edir və bu xüsusən də Aİ-nin Afrikadakı təsiri ilə bağlı müzakirə olunur. Sırr deyil ki, neokolonializmin ən bariz nümunəsi də Fransanın timsalında təzahür edir. Belə ki, Fransanın Əlcəzairdə, Polineziyada, Korsikada, Melaneziyada törətdiyi soyqırım aktları, Afrika, Cənub Şərqi Asiya, Sakit Okean, Latın Amerikasında onlarla ölkənin işğal edilməsi və insanların kütləvi şəkildə qətlə yetirilməsi, şəhər və kəndlərin xarabazarılaşdırılması Fransanın dövlət siyasətinin əsası

xüsusilə dini və etnik məsələlərdə diskriminasiya, islamofobiya, miqrantlara qarşı nifrət və ifrat sağçılığın artması kimi problemlər ciddi narahatlıqlara səbəb olur. Bu tendensiyalar Aİ-nin öz əsas dəyərlərinə sadiqliyini şübhə altına qoyur və global arenada hüquq müdafiəçisi kimi nüfuzunu zəiflədir. Həmçinin Aİ daxilində mövcud olan neokolonializm izləri, keçmiş müstəmləkə siyasətlərinin davam etməsi və bu cür məsələlərə lazımi diqqətin yetirilməməsi vəziyyəti daha da gərginləşdirir. Avropanın global miqyasda insan hüquqlarını qoruma səyləri öz daxilində isə bu prinsiplərə zidd addımlar beynəlxalq ictimaiyyət tərəfindən ciddi tənqid olunmalıdır.

Nigar Orucova

Yenə boyunduruq məsələsi

Dünya düzəlmir ki, düzəlmir baba. Bir də "qozbeli qəbir düzəldər", deyib atalar. Hər dəndə dəhşətə gəlirəm ki, Əli Kərimli qarışıq, bəzi "siyasətçilər" Azərbaycanı nə vaxtsa idarə ediblər, xalqın adından kimlərə söz veriblər, məsləhət-məşvərət ediblər, hətta Qarabağ kimi böyük dərdimizi guya çözməyə çalışıblar. Yox, Kərimliyə qarşı qərəzim, qəsdim yoxdur, zətən hər kəs həyatda öz əməlinə görə iz qoyur, cəzasını kəsən də Ulu Tanrıdır. Sadəcə, bu adamın vaxtaşırı çıxıb Azərbaycanın dərdinə yanırımsı kimi özünü göstərməsi adamı istər-istəməz ötən illərə aparır, 1988-91 və 92-93-cü illərə...

O qanlı-qadali, xalqımızın ölüm-dirim savaşı illərində, ermənilərin mərkəzi hakimiyyətin gözü qabağında Qarabağda, səhəyən kəndlərdə yaşayan azərbaycanlıları zorla, silah gücünə döyə-döyə, öldürə-öldürə öz evindən çıxardığı bir vaxtda, əsir-yesir etdiyi, yurdunu talan etdiyi bir zamanda Əli Kərimlinin də mənsub olduğu zümrəni yalnız hakimiyyət, iqtidar kreslosunu ələ keçirmək maraqlandırır. Qisası, məhz hakimiyyət üstündə gedən amansız dava nəticəsində Qarabağı və ətran 7 rayonu itirdik. "Tək neftimizi satmaqla xalqımızı şah kimi yaşadacağıq" deyən cəbhəçilər hakimiyyətdə olduqları bir il ərzində yalnız Ermənistanı yanacaq sata bildilər. Bunu mərhum prezident Elçibəy 1993-cü ilin may ayında Prezident Aparatında keçirdiyi son müşavirəsində, Əli Kərimlinin qulağının dibində etiraf etmişdi.

Bu gün Kərimli və onun yanındakı cəbhəçiləri bütün bunları inkar edirlər. Halbuki, Vəzirovun və Mütəllibovun dövründə də hakimiyyət "de-fakto" cəbhəçilərin əlində idi, istədiklərini edirdilər, idarəçiliyi iflic vəziyyətə salmışdılar. Yox, elə düşünməyin ki, Vəzirov, yaxud Mütəllibov nə isə etmək istəyirdilər. Onlar idarəçilikdən qismən başları çıxsa da, mərkəzi hakimiyyətin qapazı altında idilər, müstəqil hərəkət edə bilmirdilər. Cəbhəçilər isə guya milli maraqlardan çıxış etmək kimi xalqın içindən keçən hisslərə hərəkət etdikləri görüntüsü yaradırdılar. Amma aralarında Şimala, Cənuba, Qərbe işləyənlər, işverənlər, casuslar o qədər çox idi ki, kimin doğru, kimin yalan olduğunu ayırd etmək də çətin idi. Halbuki, bu komandanı cəbhəçi liderlərin özləri formalaşdırmışdılar. Bəli, səriştəsizlik, milli yox, şəxsi

maraqlardan çıxış etmək kimi yanlış addımlar xalqımızı daha böyük bəlalara baş-başa qoydu, torpaqlarımızı itirdik. Əlbəttə, cəbhəçilər sonradan məşhur "biz cəmi bir il hakimiyyətdə olduq", müdafiə metodunu seçəcəkdilər. Guya növbəti illərdə bütün yanlışlıqların öhdəsindən gələcəkmişlər. Dediymiz kimi, əslində cəbhəçilər özlərindən əvvəlki hər iki moskvapərəst hakimiyyətin dövründə ölkəni "de-fakto" idarə edirdilər.

Bu gün cəbhəçilərin külündə hələ də eşələnən Kərimli 30 il əvvəl olduğu kimi özünü yox başqalarını ittiham edir. 30 ildir ki, bu adam Azərbaycanın inkişafı üçün bir qarış addım atmayıb, bir misqal yük qaldırmayıb, canında olan 1 kilokalori enerjini öz məsələləri üçün yandıraraq, bütün imkanlarını ölkəni dinamik inkişaf səviyyəsində saxlayan hakimiyyətə qarşı səfərbər edib. Xaricdən aldığı Sorosun milyonlarını ölkədə xaosa xərcləyib, sifarişli aksiyalarla Azərbaycanı beynəlxalq aləmdə demokratiyanın olmadığı ölkə kimi təqdim etmək istəyib. İnsan haqlarının qorunmadığı ölkə imici formalaşdırmaq üçün dərdindən-qabıqdan çıxıb.

Əli Kərimli sosial şəbəkə hesabında "Haradan haraya gəldik və ya İlham Əliyev rejimi ölkəni inkişafdan necə saxlayır?" cümləsi ilə başlayan status yazıb. Maraqlıdır, biz hardan hara gəlmişik? Bəlkə, ölkəmizdə heç bir dəyişiklik baş verməyib, yoxsa gördüklərimiz illüziyadır, ilğımdır? Böyük Sabirdən misal çəkərək yazır ki, "Əcnəbi seyirə balonlarla çıxır, biz hələ avtomobil minməyirik". Bu adam həqiqətən gerizəkəldir, qərəzbazdır, qara yaxmaq üçün "erməniyə dayı deyənlər" birsidir. Deyir, "GUAM üzrə müttəfiqlərimiz Moldova və Gürcüstan Avrointeqrasiya yolunda böyük uğurlar qazanarkən İlham Əliyev də Azərbaycanı israrla irtica düşərgəsinə, avtoritarlar klubuna tərəf aparır". Əcəba, Moldovada, Gürcüstanda nə baş verir ki? Bəlkə, bizim bilmədiklərimiz var? Hər iki ölkədəki bəzi marginal, avropalıların casusu olmaq üçün sıraya düzülən, azlıqlara biət edən, onların dərdini kəndi dərdi kimi qəbul edən qruplar ölkənin boynuna növbəti boyunduruğu salan birisini axtarırlar. Yəni, Rusiyanın qapazı altından çıxıb Qərbin qapazı altında qalmaq. Bir sözlə, bunlar qapazvuranların çox olduğu çətin axtarırlar.

Diqqət edin, Moldovada Avropaya üzv olmaq üçün referendum keçirilib. Seçicilərin 50,46 faizi inteqrasiyaya "hə", 49,54 faizi isə yox deyib. Sadəcə dillə desək, Moldova sakinlərinin tam yarısı Avropa Birliyinə üzv olmaqdan imtina edir. Amma, bir faizlik üstünlüyü əllərində bayraq edən qalib gəldiklərini, artıq avropalı olduqlarını düşünürlər. Bu, ədalətliymi? Referendum moldovalıların böyük əksəriyyətinin rəyi sayəsində baş tutmuş hesab edilə bilər, bu, prezident, yaxud parlament seçkiləri deyil ki, kiçik üstünlük qalibi müəyyənləşdirsin.

Avropalıların "fədəkar əməyi" sayəsində bu gün Gürcüstan vətəndaş müharibəsi ər-fəsindədir. Oktyabrın 26-da keçiriləcək parlament seçkilərini ölkənin taleyini həll edəcək çox mühüm hadisə adlandıran ekspertlər qorxunc və arzuolunmaz hadisələrin yaşanacağını istisna etmirlər. Tərəflərdən heç biri, nə hakimiyyət partiyası "Gürcü Arzusu", nə də hakimiyyətə iddialı "Demokratik Birlik" məğlub olmağı düşünmür. Əksinə, sandıqdan çıxacaq nəticələrdən tərəflərdən biri razı qalmayacaq. Bəli, GUAM üzvü olan Moldova və Gürcüstanda vəziyyət belədir. Sabahı müəmma olan hər iki ölkəni nələrlə gözlədiyini proqnozlaşdırmaq çətin deyil.

Məsələyə digər tərəfdən yanaşsaq, Ukrayna, Moldova və Gürcüstan hələ də separatizmdən əziyyət çəkməkdədirlər. Çünki, hələ də öz güclərinə yox, başqalarının çətininə ümid bəsləyirlər. Azərbaycan isə balanslı siyasəti nəticəsində, öz imkanlarını səfərbər edərək, etibarlı dostlar qazanaraq ərazisində 26-30 il mövcud olan, həm də Əli Kərimlinin əmrində müntəzir durduğu Qərbin dəstəyi ilə ölkəmizi təhdid edən erməni separatizminin kökünü qazıb ata bildi. Fərq budur. Məsələ, Avropada, yaxud Rusiyada, onların çətinliyi altında durmaqla bitmir, öz sözlər, əməlin, siyasətin, iqtisadi, hərbi gücün olmasa istənilən yerdə potensial maşa statusunda yaşamaq olacaqdır.

V.VƏLİYEV

Sərhədi olmayan bəla – **TERROR**

Azərbaycan Respublikasının Medianın İnkişafı Agentliyi

Yazı Azərbaycan Respublikasının Medianın İnkişafı Agentliyinin maliyyə dəstəyi ilə “ekologiya ictimai və dövlət maraqlarının müdafiəsi” istiqaməti çərçivəsində hazırlanıb.

Terror hər zaman, istisnasız olaraq qəsdən törədilən cinayətdir. Terrorçunun niyyəti adam öldürmə, soyğunçuluq və s. səbəblərdən cinayət törədən şəxslərin niyyətindən fərqlənir. Çünki qətl və ya soyğunçuluq cinayətində iki tərəf - cinayətkar və zərərçəkmiş varsa, terror aktında üçüncü tərəf - terror təşkilatı var. Terrorçular qurbanla maraqlanmır, onları narahat etmir günahsız insanlar öləcək, körpələr qətl ediləcək, onlar yalnız tapşırığın yerinə yetirilib-yetirilməməsi ilə maraqlanırlar.

Çünki beyinləri yuyulub, robot kimi proqramla işləyirlər, özünü öləcəyini gözə alaraq canlı bomba olmağa da buna görə razılaşırlar.

Terror problemi bu gün istənilən dövlət üçün aktualdır, çünki bu global bəla mühüm iqtisadi, siyasi və sosial problemlərə səbəb olur. Terror daha çox irqi, milli və dini nifrət hallarının mövcudluğu və yayılması hallarında təzahür edir. Hazırda terrorizm bütün təzahürləri ilə dünyada təsir vasitələrindən birinə çevrilib. Çox vaxt mediada terror aktları, irqi və dini nifrət zəminində törədilən qətlər, dövlət memurlarına qarşı hücumlar barədə məlumatlar dərc olunur, bunun bir neçə nümunəsini biz öz ölkəmizdə də görmüşük. 2007-ci ildə həyata keçirilməsinin qarşısının alındığı Bakı terror planı, Azərbaycan Dövlət Neft Akademiyasındakı terror hadisəsi, Bakıda 106 sayılı avtobusun partladılması, Qarakənd faciəsi, Gümrü (Leninakan) yaxınlığında il-76 qəzası (1988), Susuzluq faciəsi, Şuşa yaxınlığında terror (2021), Tbilisi-Ağdam marşrut avtobusunun partladılması (1990), Ziya Bünyadovun qətl də bu hadisələrdəndir.

44 günlük Vətən müharibəsi dövründə Ermənistan silahlı qüvvələri tərəfindən münafiqə zonasından kənarında yerləşən Gəncə şəhərinin mərkəzi qadağan olunmuş silahlardan, o cümlədən ballistik raketlərdən və kasetli bombalardan istifadə edilməklə atəşə tutulması, Bərdə rayonunun Qarayusifli kəndinə, Bərdə şəhərinə olan raket hücumları da terror hadisəsi idi. Həmçinin, uzun illər işğal altında saxlanan torpaqlarımızın ermənilər tərəfindən minalanması və müharibənin bizim xeyrimizə başa çatmasından sonra minalanmış ərazilərin xəritəsinin Azərbaycana tam verilməməsi, içərisində partlayıcı qurğu olan oyuncağın Ermənistan ərazisindən Azərbaycana axan çay vasitəsi ilə ölkəmizə daxil olması nəticəsində baş verən partlayış da terror hadisəsidir. O cümlədən Azərbaycanın xarici ölkələrdə olan səfirliklərinə qarşı olan hücumlar da terakt kimi qiymətləndirilir.

Terror əksər hallarda bu əməllər böyük ictimai rezonans doğurmaq, dövlət hakimiyyətinin nüfuzunu sarsıtmaq, cəmiyyətdə sabitliyi pozmaq məqsədi ilə xüsusi qəddarlıqla törədilir. Terrorizmin cəmiyyət üçün təhlükəsi son dərəcə yüksəkdir, çünki o, tək qəddarlığı və vəhşiliyi tərənnüm etmir, həm də onun inkişafına töhfə verir. Terrorizm cəmiyyətdə daim qorxu hissi yaradır və onu suvararaq gücləndirir. Terrorizmin gözündə insan həyatı dəyərsizdir. Terrorizm ekstremizmin ifrat təzahürüdür. Bu, vətəndaşların həyatına və sağlamlığına təhlükə yaradan zorakılıqdır, qətləmdir. Terrorizmin bir çox növü var, beynəlxalq, regional siyasi vəziyyətlə əlaqəli ola bilər, külli miqdarda pul vəsaiti əldə etmək məqsədi ilə törədilə bilər, dini və irqi nifrətin

yaradığı əməl ola bilər. Terrorçuların əməllərindən dünyanın hər yerində insanlar əziyyət çəkir.

Terrorun tarixi qədimdir. Müasir terrorizmin tarixi, eramızın I əsrində Roma işğalçılarına qarşı yəhudi dini sektası olan “Zealotos”ların keçirdiyi terror aktlarına qədər gedib çıxır. “Terrorçu” və “terrorizm” terminləri isə 18-ci əsrin sonlarında Böyük Fransa inqilabı zamanı yaranıb. Terrorizm, terrorçuların mənafeyinə uyğun olaraq hər hansı qərarın qəbul edilməsinə və ya rədd edilməsinə birbaşa və ya dolayısı ilə təsir göstərmək məqsədilə əhalini qorxutmaq deməkdir. Bu qorxutma özündə çox şeyi ehtiva edə bilər – terror aktlarının planlanması, təşkil, həyata keçirilməsi və s.

Terrorizmi yaradan əsas səbəblər adətən, həll edilməmiş sosial, milli və dini problemlər olur. Terror aktlarının bəzi ölkələrdə hərbi əməliyyatların bir hissəsinə çevrildiyi də siri deyil. Bəzi hallarda öz iradəsini başqa ölkələrə və sosial qruplara diktə etməyə qadir olan ölkələr üçün terror təsir vasitəsi ola bilər. Bəzən də bəşəriyyətin xilas, ümumbəşəri xeyir, ədalət və firavanlıq sisteminin yaradılması, insanların əbədi xilasını düşündüyünü iddia edən qruplaşmalar, təriqətlər olur ki, onlar terror təsir vasitəsi edir.

Siyasi terrorizm ən çox rastlanan vəziyyətdir. Bu akt arzuolunmaz siyasi liderləri aradan götürmək məqsədi daşıyır, hədəf dövlətdir. Həyata keçirilərkən metod girov götürmək, girov saxlamaq, onların həyatı müqabilində hakimiyyətdən ciddi güzəştlər əldə etməkdir. Dini terrorizm ikinci ən çox rastlanan terror növüdür, “Əl-Qaidə”, “Taliban” kimi müxtəlif dini baxış və konfessiyaların nümayəndələrinin həddindən artıq dözümsüzlük və zorakılığa meyilliyinin nəticəsidir. İnformasiya terrorizmi isə dövrümüzdə ən güclü silah kimi xarakterizə olunur. İnsanların davranışlarına təsir mexanizmi məhz bu terror növü ilə

yaradılır. İnformasiya terrorizmi insanların psixologiyasına və şüuruna birbaşa təsir edir və bu yolda KİV, sosial şəbəkələr əhəmiyyətli silahlardır.

Müasir terrorizmin mühüm və təhlükəli xüsusiyyəti onun beynəlxalq karakter daşmasıdır. Qeyri-rəsmi məlumatlara görə dünyada müxtəlif güc və təsir gücünə malik 500-dən çox terror təşkilatı mövcuddur. Onların əksəriyyətinin aralarında çoxlu fikir ayrılıqları və ziddiyyətlər olur ki, bu da bəzən açıq münafiqələrə çevrilir. Bununla belə, bütün mövcud terror təşkilatları üçün çox spesifik amillər var ki, onlar da radikalizm, ekstremizm, fanatizm, fundamentalizm, terrorizmdir.

Radikalizm həmişə müxalif bir istiqamətdir, mövcud ictimai və siyasi institutlarda ən sərt və həlledici dəyişikliklərin tərəfdarıdır. Onlar tələblərinin “burada və indi” üsulu ilə həllinə çalışırlar. Ekstremizm, siyasətdə və ideologiyada ifrat fikirlərə və hərəkətlərə bağlılıqdır. Fanatizm, subyektin müəyyən inancları sarsılmaz bağlılıqdır, alternativ baxışlara qarşı dözümsüzdür. Dini, ideoloji fanatizm hər an fədakarlığa və çətinliklərə hazır olmağa, yeri gələndə özünü qurban verə bilmək ruhunda tərbiyələndirmə üsuludur. Məhz buna görə canlı bomba olan insanlar onlardan seçilir.

Fundamentalizm modernləşməyə qarşıdır, köhnə dəyərlərə, strukturlara sadıq qalmaq istəyidir. Nümunə olaraq islam fundamentalizmi kimi vəhhabiliyi misal göstərmək olar. Terror, sadaladığımız mərhələlərin yekunudur, zəncirin son həlqəsidir. Terrora rəvac verən şey insanların bəzi ekstremal baxışları və mövqeləri ilə başlayır. Tələblər əvvəlcə ekstremizmdə özünü göstərir, daha sonra radikalizm və ekstremizmin ifrat dərəcəsi olan fanatizm və fundamentalizmdə meydana çıxır. Siyasi, sosial, dini, etnik, irqi, iqtisadi – səbəbi hər nə olursa olsun, terror bəşəriyyət üçün təhlükəli silahlardır.

Lalə Mehralı

İnsanlara dəyən zərəri kim ödəməlidir?

“Azərbaycan Respublikasında mülkiyyətin 3 növü mövcuddur, dövlət, xüsusi və bələdiyyə mülkiyyəti. Dövlət balansında olan evlər vətəndaşların xüsusi mülkiyyətində hesab olunmadığına görə (məsələn, qazi və şəhid ailələri, qaçqın və məcburi köçkünlərə, sağlamlıq imkanları məhdud olan şəxslərə verilmiş evlər və sair) hər hansı bir təbii fəlakət, bədbəxt hadisə və yaxud zəlzələ baş verdiyi hallarda həmin mənzillərin, yaşayış yerlərinin təmir-tikintisi, bərpası və yenidən qurulması dövlətin öhdəliyindədir”. Bu sözləri SİA-ya açıqlamasında vəkil Turan Abdullazadə deyib.

Vəkil sözlərinə belə davam edib: “Digər kateqoriyadan olan vətəndaşların əmlakına münasibətdə isə bildirmək istərdim ki, vətəndaşlar xüsusi mülkiyyətində olan mənzilləri və fərdi yaşayış evlərini birmənalı şəkildə sığorta etdirməlidir. İcbari sığorta etdirmək vətəndaşlar üçün məcburi olsa da, təəsüflər olsun ki, bu gün vətəndaşların bir çoxu mənzillərini sığortalamaqdan yayınır. İcbari sığorta olunan mənzillərdə hər hansı bir qəza digər bu qəbildən olan hallar baş verdikdə dəymiş zərərin ödənilməsi sığorta şirkəti tərəfindən 25.000 manata qədər məbləğdə qarşılır”.

Mənzilin sığortası olmadıqda isə vətəndaş dəymiş ziyanı özü qarşılamalıdır. Yəni,

dövlətin vətəndaşların xüsusi mülkiyyətində olan əmlaka münasibətdə, məsələn, baş vermiş zəlzələyə görə vətəndaşlara hər hansı bir məbləğdə kompensasiya ödəmək kimi bir öhdəliyi yoxdur.

Lakin dövlətlər və hökumətlər bir çox hallarda öz siyasi sabitliyi, iqtidarı, ümum-millət maraqları qorumaq üçün könüllü şəkildə kütləvi fəlakətlər baş verən zaman vətəndaşlara dəymiş ziyanı qarşılamağa çalışırlar. Məsələn, yaxın keçmişdə Şamaxıda baş verən zəlzələ ilə bağlı dövlət başçısının sərəncam və tapşırıqlarına əsasən təbii

VƏKİL AYDINLIQ GƏTİRDİ

fəlakətin törətdiyi fəsadlar aradan qaldırılmışdır”.

Ayşən Vəli

Tovuzda bədbəxt hadisə - 2 qardaş dəm qazından boğularaq ölüb

Tovuz rayonunda iki qardaş dəm qazından boğularaq ölüb. Tovuz rayonu Əsrək Cirdaxan kəndinə yas mərasiminə gedən 1952-ci il təvəllüdü Rafiq Bayramov və qardaşı, 1961-ci il Ramiz Bayramov gecələmək üçün atalarına məxsus evdə qalıblar. Onlar gecə dəm qazından zəhərlənərək ölüblər. Faktla bağlı araşdırma aparılır.

BAŞSAĞLIĞI

SƏS Media Qrupunun kollektivi adından Bəhrüz Quliyev YAP Mərkəzi Aparatı Təşkilat şöbəsinin baş məsləhətçisi Rəşad Abbaszadəyə atası Arif Abbaszadənin vəfatından kədərləndiyini bildirir, dərin hüznə başsağlığı verir. Allah rəhmət eləsin.

“SƏS” qəzetinə abunə kampaniyası davam edir!

«SƏS» QƏZETİNƏ
ABUNƏ OLMAQ İSTƏYƏNLƏR
AŞAĞIDAKI YAYIM
ŞİRKƏTLƏRİ İLƏ ƏLAQƏ
SAXLAYA BİLƏRLƏR

1. Azərpoçt Poçtdaşıma Mərkəzi – 0125984955, 0552004544
2. Azərmətbuat Yayım MMC – 0124411991, 0124404694
3. Səma Mətbuat Yayım – 0125940252, 0503336969
4. Pressainform MMC – 0125115191, 0504560835, 0553156002
5. Qaya Mətbuat yayım – 0125667780, 0502352343
6. Qasid Mətbuat Yayım – 0124931406, 0124938343
7. F.Ş.Ruhid Hüseyinov – 0124349301, 0505357898
8. Ziya LTD – 0124977696, 0503067744

1 nüsxə 1 aylığı 13.20 AZN

6 aylıq 79.20 AZN

1 illik 158.40 AZN

ABUNƏÇİLƏRİMİZİN
XİDMƏTİNDƏYİK
Müraciət, şikayət, yazı,
təbrik və başsağlıqlarınızı
dərc etməyə hazırıq!

Bakıda evdən 9950 manatlıq pul və qızıl-zinət əşyaları oğurlanıb

Bakıda evdən 9950 manatlıq pul və qızıl-zinət əşyaları oğurlanıb. Bu barədə SİA-ya Daxili İşlər Nazirliyinin (DİN) Mətbuat xidmətindən məlumat verilib. Bildirilib ki, Nəsimi rayonu ərazisində yerləşən mənzillərin birindən oğurluq edilməsi barədə polisə məlumat daxil olub.

Nəsimi Rayon Polis İdarəsinin 21-ci Polis Bölməsinin əməkdaşları tərəfindən aparılan araşdırmalarla evdən 9 min manat pul və 950 manat dəyərində qızıl-zinət əşy-

alarının oğurlandığı məlum olub. Polis əməkdaşlarının keçirdikləri tədbirlərlə oğurluq əməlini törətməkdə şübhəli bilinən, əvvəllər də eyni əmələ görə məhkum olunmuş 55 yaşlı R.Xəlilov müəyyən olunaraq saxlanılıb. Araşdırma aparılır.

ELAN

Üzeyir Hacıbəyli adına Bakı Musiqi Akademiyası aşağıdakı kafedralarda vakant yerləri tutmaq üçün müsabiqə elan edir

Kamera ansamblı kafedrası
Professor
Müəllim

Nəfəs və zərb alətləri kafedrası
Baş müəllim
Baş müəllim
Müəllim

Müsabiqə müddəti elan qəzetdə dərc edildikdən sonra bir aydır. Ərizə və sənədlər müsabiqə haqqında əsasnaməyə uyğun rektorun adına bu ünvana göndərilə bilər. Bakı şəhəri, Az-1014. Ş.Bədəlbəyli küçəsi 98.

* * *

YAP Sabunçu rayon Təşkilatı tərəfindən Hüseyinova Əsmər Dadaş qızına verilmiş 656570 nömrəli vəsiqə itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Baş redaktor: Bəhrüz Quliyev

Ünvanımız:
Bakı şəhəri,
Üzeyir Hacıbəyli
küçəsi, 66.

Şəhadətnamə: № 022492
<http://www.ses-news.az>
<http://www.sesqazeti.az>
E-mail: ses@sia.az

“ƏLİNCƏ” AZƏRBAYCAN XEYRİYYƏ CƏMİYYƏTİNİN ORQANI.
QƏZET 1991-Cİ İL
YANVARIN 11-DƏN ÇIXIR
Tel: 598-33-90
Faks: 493-11-62

Redaksiyanın mövqeyi ilə müəllifin mövqeyi üst-üstə düşməyə bilər.

Qəzet bazar və bazar ertəsindən başqa hər gün nəşr olunur

Tiraj: 2700